

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”, CHIȘINĂU
ȘCOALA DOCTORALĂ DE PSIHOLOGIE**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 159.922.8(043.2)

Alina PĂTRAȘCU

**DEZVOLTAREA INTELIGENȚEI EMOȚIONALE LA ADOLESCENȚI CU
DIFERITE TIPURI DE ATAȘAMENT**

Specialitatea științifică: 511.02. Psihologia dezvoltării și psihologia educațională

Rezumatul tezei de doctor în psihologie

Chișinău, 2026

**Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale de Psihologie din Universitatea
Pedagogică de Stat „Ion Creangă”**

Componenta Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

Președinte: OLĂRESCU Valentina, profesor universitar, doctor în psihologie,
Universitatea Pedagogică de Stat ”Ion Creangă” din Chișinău, Republica Moldova.

Conducător de doctorat: SAVCA Lucia, doctor în pedagogie corecțională,
conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din
Chișinău

Referenți oficiali:

NĂSTAS Dorin, doctor în psihologie, conferențiar universitar, Universitatea
”Alexandru Ioan Cuza”, Iași

ANȚIBOR Ludmila, doctor habilitat în psihologie, profesor universitar,
Universitatea de Stat din Moldova

PERJAN Carolina, doctor în psihologie, profesor universitar, Universitatea
Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

Susținerea va avea loc la **09.02.2026** , ora **11:00** , în ședința Comisiei de susținere
publică din cadrul Școlii Doctorale de Psihologie din UPSC „Ion Creangă”, str. I.
Creangă 1, bl. 2, Sala Senatului.

Teza de doctor în Psihologie și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a
Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” și pe pagina web a ANACEC
(www.anacec.md).

Rezumatul a fost expedit la 09.01.2026

Președintele Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat

OLĂRESCU Valentina,

prof. univ., doctor în psihologie, _____

Conducător de doctorat

SAVCA Lucia, conf. univ., dr. _____

Autor

PĂTRAȘCU Alina _____

© Pătrașcu Alina, 2026

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	28
BIBLIOGRAFIE	29
LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE LA TEMA TEZEI.....	31
ADNOTARE	33
ANNOTATION	34

LISTA ABREVIERILOR

ASSI - Chestionarul ASSI (Autodepreciere, Stima de sine, Infatuare)
ASSIstima - Nivelul global al stimei de sine
ASSIdeprec - Autodepreciere
ASSIinfat - Infatuare
GC - Grupul de control
GE - Grupul experimental formativ
H1, 2, 3, 4, 5. - Ipoteza operațională numărul 1, 2, 3,4,5
Friedm. – Scala de evaluare a maturității emoționale
NivelIEFried – Nivelul maturității emoționale
INEM – Chestionarul Inteligenței Emoționale
IEglobal - Inteligența emoțională globală
INEMIntra - Inteligența emoțională intrapersonală
INEMÎep - Inteligența emoțională – expresivitate emoțională
INEMRep - Inteligența emoțională – reglarea emoțiilor
INEMInter - Inteligența emoțională interpersonală
INEMÎec - Inteligența emoțională – înțelegerea emoțiilor
INEMRec - Inteligența emoțională – recunoașterea emoțiilor
INEMDs - Inteligența emoțională – dezirabilitate socială
IPPA – Inventarul Atașamentului față de Părinți și Semeni
IPPAmÎ - Atașamentul față de mamă (Încredere)
IPPAmC - Atașamentul față de mamă (Comunicare)
IPPAmAbandon - Atașamentul față de mamă (Abandon/Alienare)
NivelAm - Nivel general al atașamentului față de mamă
IPPAtÎ – Atașamentul față de tată (Încredere)
IPPAtC – Atașamentul față de tată (Comunicare)
IPPAtAbandon - Nivelul atașamentului față de tată (Abandon/Alienare)
NivelAt - Nivel general al atașamentului față de tată
IPPApÎ - Atașamentul față de prieteni (Încredere)
IPPApC - Atașamentul față de prieteni (Comunicare)
IPPApAbandon – Atașamentul față de prieteni (Abandon/Alienare)
NivelAp - Nivel general al atașamentului față de prieteni
P - Participant
PID-5 - Inventarul de personalitate pentru DSM-5 (PID-5A brief)
PID5An - Anhedonie
PID5Det - Detașare
PID5Antg - Antagonism
PID5Dzh - Dezinhibiție
PID5Psiht - Psihoticism
RSQ – Scala stilurilor de atașament
RSQaS - Atașament securizant
RSQaP - Atașament preocupat
RSQaR - Atașament evitant-respingător
RSQaT - Atașament evitant-temător

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Studiul științific este ghidat de necesitatea dezvoltării componentelor inteligenței emoționale la adolescenți cu atașament insecurizant. Cercetarea este imperioasă prin demonstrarea empirică a mai multor studii ce consideră inteligența emoțională cheia succesului relațional și profesional [3; 13; 19]. Adolescența reprezintă o etapă critică a dezvoltării umane, în care se conturează autodeterminarea, se definitivează mecanismele de autoreglare emoțională și se stabilesc repere relaționale majore. Adolescenții care au avut în istoricul dezvoltării atașamentul insecurizant pot deveni mai vulnerabili în fața provocărilor emoționale și sociale. Atașamentul insecurizant, conturat din frageda copilărie, poate deveni factor de risc în formarea trăsăturilor de personalitate maladaptative, care pot marca personalitatea adolescentului. Actualitatea cercetării se justifică prin explorarea multidimensională, elaborarea și implementarea unui program complex de dezvoltare a componentelor inteligenței emoționale, la această categorie de adolescenți, care ar diminua și perturbările atașamentului insecurizant, trăsăturile de personalitate maladaptative [28; 29].

Descrierea situației în domeniul de cercetare Numeroase cercetări au evidențiat importanța atașamentului în reglarea emoțională și în menținerea sănătății psihice, precum și impactul inteligenței emoționale dezvoltate în adaptarea socială și în menținerea echilibrului afectiv (Bar-On R. [3]; Bowlby J. [5]; Goleman D. [21], Mikulincer & Shaver [20]; Salovey & Mayer [27]); În **România** și în **Republica Moldova** istoricul și evoluția conceptului de atașament, stilul educațional în familie și inteligență emoțională au fost aprofundate și explorate de cercetători precum: Scripcaru G. , Pirozynski T., Boișteanu B. [30], Constantin T. [8], Nastas D. [21], Perjan C. [25], Savca L. [28], Olărescu V. [22], Losii E.[17], Savca L., Pătrașcu A. [26], Tolstaia S. [7]. Totuși, studii care integrează interdependența dintre tipul de atașament, inteligența emoțională și *trăsăturile de personalitate maladaptative* cimentate din frageda copilărie nu au fost realizate în Moldova și în România, sau sunt limitate la diade. Teoria și practica psihologică arată că relațiile securizante dobândite pot contribui la reconstrucția modelelor interne de lucru și la dezvoltarea abilităților de autoreglare emoțională.

Identificarea și formularea problemelor de cercetare Deficitele de reglare emoțională și modelele de atașament insecurizant constituie factori de risc pentru dezvoltarea unor trăsături de personalitate maladaptative. Prin urmare, înțelegerea modului în care reziliența atașamentului, ca proces de recăpătare a funcțiilor adaptative influențează dezvoltarea inteligenței emoționale, nu are doar valoare teoretică, ci și una aplicativă, contribuind la prevenirea cristalizării tulburărilor de personalitate la vârsta adultă. Studiul realizat de noi este destinat pentru completarea acestor lacune, propunând un cadru integrativ cu indicatori măsurabili ai schimbării relaționale în adolescență. Această situație justifică formularea **problemei de cercetare**, care poate

fi explorată prin următoarele întrebări: *în ce măsură atașamentul și nivelul de dezvoltare a inteligenței emoționale sunt determinați de factorii socio-demografici și de cei personali?; care este interdependența dintre stilul de atașament, trăsăturile de personalitate maladaptative, formate din frageda copilărie, și inteligența emoțională? și cum optimizarea componentelor inteligenței emoționale va contribui la reziliența atașamentului insecurizant, diminuarea trăsăturilor de personalitate maladaptative și la formarea stimei de sine adecvate ?*

Scopul cercetării rezidă în studierea teoretică și aplicativă a inteligenței emoționale și a atașamentului, stabilirea interdependenței dintre ele în funcție de factorii socio-demografici și personali și elaborarea, implementarea și valorificarea programului de intervenție psihologică orientat la optimizarea componentelor inteligenței emoționale și reziliența atașament insecurizant.

În conformitate cu scopul propus, am înaintat următoarele **obiective ale cercetării**: 1) Analiza literaturii de specialitate privind inteligența emoțională și atașamentul în vederea identificării lacunelor în cercetarea acestora la adolescenți; 2) Investigarea inteligenței emoționale și tipului de atașament în funcție de variabilele socio-demografice; 3) Explorarea interdependenței dintre inteligența emoțională și tipul de atașament, trăsăturile de personalitate maladaptative și stima de sine; 4) Alcătuirea profilului psihologic al adolescentului cu nivel scăzut de dezvoltare emoțională și diferite stiluri de atașament insecurizant; 5) Elaborarea, implementarea și validarea programului de intervenție psihologică, centrat pe optimizarea componentelor inteligenței emoționale și reziliența atașamentului insecurizant.

Metodologia cercetării științifice a fost elaborată în concordanță cu scopul și obiectivele cercetării, integrând metode teoretice, empirice și statistice pentru o analiză riguroasă a relației dintre atașament și inteligența emoțională la adolescenți. Pornind de la scopul și obiectivele cercetării **ipoteza generală** pentru studiul experimental atestă că *nivelul de dezvoltare al inteligenței emoționale corelează cu stilul de atașament în funcție de factorii socio-demografici și personali, iar programul de intervenție psihologică complex orientat la optimizarea componentelor inteligenței emoționale va contribui la reziliența atașamentului insecurizant la adolescenți.*

Eșantionul de cercetare a fost alcătuit din 250 de adolescenți (16–18 ani), proveniți din familii complete, monoparentale și din medii instituționalizate. Analiza statistică a inclus analize descriptive (medii, deviații standard, valori minime și maxime, indicatori de asimetrie și turtire); teste de normalitate (Shapiro–Wilk, Kolmogorov–Smirnov), care au evidențiat distribuții non-normale pentru majoritatea variabilelor; teste de diferențe non-parametrice: Mann–Whitney U pentru compararea a două grupuri independente (ex. gen) și Kruskal–Wallis pentru compararea a trei sau mai multor grupuri (ex. tip de familie, mediu de proveniență); analize corelaționale prin coeficientul Spearman, analize de tendință pentru confirmarea patternurilor observate între variabilele socio-demografice și indicatorii psihologici.

Noutatea și originalitatea științifică. Cercetarea actuală realizează pentru prima dată în Moldova și România o sinteză complexă prin integrarea triadei *tip de Atașament - Inteligență emoțională - Trăsături de personalitate maladaptative* la adolescenți, cu seturi de instrumente psihometrice etalonate pe populația românească și verificarea intervențiilor orientate spre reziliența atașamentului, astfel de studii fiind limitate la cercetări în diade, introducând în literatura de specialitate, ca urmare a relevării unui element inovativ al cercetării: valorificarea figurii paterne - *puternic predictor al reglării emoțiilor și al maturității emoționale*, un demers patern-central asupra rezilienței atașamentului și un program de optimizare a componentelor inteligenței emoționale prin psihodramă, cu utilitate aplicativă în consilierea școlară și psihoterapia de grup. Rezultatele studiului validează eficacitatea programului de intervenție multidimensională psihologică, demonstrând eficacitatea acestuia în diminuarea trăsăturilor de personalitate maladaptative formate în baza atașamentului insecurity, contribuind astfel la extinderea cunoștințelor teoretice și la elaborarea de soluții practice adaptate acestei categorii vulnerabile de adolescenți și la conturarea profilului psihologic al adolescentului cu diferite stiluri de atașament.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a cercetării constă în contribuția adusă la extinderea cunoștințelor teoretice existente privind interacțiunea dintre stilurile de atașament și inteligența emoțională la adolescenți a autorilor de peste hotare; la elaborarea unui cadru integrativ al relației Atașament– Inteligență Emoțională–Trăsături de personalitate maladaptative în adolescență. În lucrare se concretizează terminologia de specialitate, argumentând utilizarea noțiunii de „atașament insecurity” ca termen-umbrelă procesual, cu valoare explicativă superioară pentru antecedentele cauzale și pentru operaționalizarea dimensiunilor anxietate+evitare. Accentuarea triadei tip de Atașament—Inteligență emoțională—Trăsături de personalitate maladaptative și explicarea mecanismelor prin care tiparele relaționale modelează competențele emoționale și profilul psihologic implică formalizarea noțiunii de plasticitate relațională — capacitatea modelelor interne de lucru și a repertoriului interacțional de a se recalibra sub influența contextului și a intervențiilor formative. În acest sens, reziliența atașamentului este înțeleasă ca expresie a plasticității relaționale, adică a posibilității de reorganizare a strategiilor insecurity către configurații securizante prin mecanisme de co-reglare, mentalizare și reîncadrare reprezentțională, ca urmare a intervenției psihologice. Conceptul „reziliența atașamentului insecurity” este utilizat în sens de capacitate a individului să se recupereze în urma dificultăților și să mențină o reglare emoțională și comportamentală funcțională în fața adversităților, o reorganizare adaptativă ce îi permite să își restructureze modelele interne de relaționare și să își dezvolte o identitate coerentă și valoare de sine, sprijinite de aceste legături [31]. Prin precizarea și utilizarea conceptelor „atașament insecurity”, „reziliența atașamentului” și prin operaționalizarea indicatorilor plasticității relaționale (variația

Încredere/Comunicare/Alienare) lucrarea extinde teoria atașamentului într-un cadru dinamic, dezvoltamental și intervențional, cu putere explicativă și predictivă pentru maturizarea emoțională în adolescență.

Cercetarea își dovedește **valoarea aplicativă** a lucrării prin elaborarea, implementarea și validarea programului de intervenție psihologică destinat optimizării componentelor inteligenței emoționale prin *psihodramă*, combinând cu *elemente din psihanaliză, terapia cognitiv comportamentală, exerciții experiențiale de mindfulness și elemente din terapia experiențială*, care au contribuit la reziliența atașamentului insecurizant, diminuarea trăsăturilor de personalitate maladaptative și la recalibrarea relațională. Importanța cercetării aplicativă constă și în relevarea interdependenței dintre atașament, inteligența emoțională și trăsăturile de personalitate maladaptative; evidențierea rolului factorilor socio-demografici și familiali ca variabile moderatoare ale acestor relații.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere au relevat interdependența dintre tipul de atașament, trăsăturile de personalitate maladaptative și nivelul de dezvoltare a inteligenței emoționale la adolescenți, oferind o perspectivă complexă asupra influenței factorilor psihologici, socio-demografici și familiali. Rezultatele cercetării au identificat atât **predictorii de risc** – atașamentul insecurizant, structurile familiale vulnerabile, trăsăturile de personalitate maladaptative și stima de sine scăzută – care creează dificultățile în dezvoltarea inteligenței emoționale, cât și **resursele protective** – atașamentul securizant, suportul parental și prietenii de calitate – care favorizează autoreglarea și dezvoltarea maturității emoționale. Rezultatele obținute indică că stilul atașamentului securizant sprijină autoreglarea emoțională și empatia, în timp ce insecuritatea relațională crește vulnerabilitatea emoțională.

Implementarea rezultatelor științifice în practică. Rezultatele cercetării au prezentate în cadrul unității sanitare CENTRUL MEDICAL DE SĂNĂTATE MINTALĂ ALARES SRL prin campanii de conștientizare a importanței securizării relaționale, a vulnerabilităților psiho-emoționale în perioada adolescenței, precum și a importanței dezvoltării inteligenței emoționale. Rezultatele sunt utilizate în practica psihologilor clinicieni și consilierilor școlari prin implementarea programului de intervenție psihologică, destinat optimizării componentelor inteligenței emoționale la adolescenții cu atașament insecurizant și cu trăsături de personalitate maladaptative.

Aprobarea rezultatelor cercetării s-a realizat printr-un proces riguros de validare academică și practică. Rezultatele au fost prezentate, analizate și aprobate în cadrul ședințelor de supervizare și evaluare organizate de comisia de îndrumare a Școlii Doctorale din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, precum și în cadrul consultărilor cu conducătorul științific. Rezultatele cercetării au fost publicate în **18** lucrări științifice, dintre care **4 articole** sunt publicate în reviste de specialitate acreditate, categoria B, recunoscute de ANACEC, iar 14 lucrări sunt

publicate în volumele Conferințelor științifice naționale cu participare internațională și alte reviste cu impact.

Volumul și structura tezei. Structura tezei este compusă din preliminarii (adnotarea în două limbi, lista abrevierilor și introducerea), trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie ce cuprinde **331** de titluri și un număr de 5 anexe, totalizând 139 de pagini de text principal. Lucrarea conține, de asemenea, **34** de figuri și **16** tabele, care susțin și completează analiza realizată.

Cuvinte cheie: adolescență, inteligență emoțională, atașament, trăsături de personalitate maladaptative, stima de sine.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** se subliniază relevanța și actualitatea temei privind dezvoltarea IE în adolescență, fiind prezentate problematica, scopul și obiectivele cercetării. Sunt formulate ipotezele generale și cele operaționale, se evidențiază rezultatele ce contribuie la soluționarea problemei științifice, noutatea și importanța teoretică, valoarea aplicativă a lucrării și se oferă o privire de ansamblu asupra structurii tezei.

Capitolul 1, “Fundamentele teoretice privind inteligența emoțională și atașamentul la adolescenți”, sintetizează originile și definirea inteligenței emoționale, de la distincțiile lui Gardner privind inteligența interpersonală și intrapersonală [12] și prima atestare la Payne (1985) [24], până la modelul abilității propus de Salovey & Mayer (percepere, facilitare, înțelegere, reglare) [19; 27]. Se clarifică conceptele *abilitate* vs. *trăsătură* (emotional self-efficacy) și ancorarea IE în competențe de caracter (autocontrol, prudență, compasiune) și în motivația de a construi relații pozitive [21]. Sunt explorate modelele mixte (Goleman) și socio-emoționale (Bar-On), relevante pentru aplicații educațional/organizațional, precum și legătura cu locusul de control: orientarea internă susține strategii active de reglare, cea externă favorizează evitarea/externalizarea răspunderii [3; 13; 16]. Dimensiunile intrapersonală și interpersonală ale IE au implicații directe pentru adaptabilitate și managementul stresului, nivelurile înalte corelând cu indicatori mai buni de funcționare psihosocială și sănătate [24].

Pe dimensiunea atașamentului, cadrul conceptual pornește de la **Bowlby** (sistem comportamental adaptativ cu funcție de protecție/ bază de siguranță) [5], operaționalizat de **Ainsworth** prin „Situția Străină” (A/B/C) și extins de Main & Solomon cu tiparul dezorganizat (D) [1; 18]. Sensibilitatea/disponibilitatea îngrijitorului calibrează echilibrul proximitate–explorare: răspunsul consecvent permite folosirea figurii de atașament ca bază de siguranță, reduce activarea emoțională la stres și susține reluarea explorării/învățării [1; 5; 6; 7]. Când figurile paterne a atașamentului sunt disponibile și receptive, se creează spațiu sigur pentru explorare; atașamentul securizant „pregătește copilul pentru provocările sociale viitoare” și îl plasează pe o traiectorie pozitivă, cu anxietate scăzută și funcționare relațională mai bună [6; 15]. Inconsecvența/ respingerea decentrează echilibrul proximitate–explorare

și generează strategii hiperactivante (căutare de reasigurare, dificultăți de calmare) sau dezactivante (minimizarea semnalelor, evitarea apropierei) [6]. În sinteză, îngrijirea sensibilă și consecventă susține securitatea și traiectorii de explorare, cooperare și reziliență [5; 6], în timp ce respingerea/ inconsecvența/adversitatea cresc riscurile pentru intimitate, autoreglare și sănătate mintală ulterioară [6; 16; 18; 32].

Factorii psiho-sociali — de la structura și coeziunea familială la contextul ecologic mai larg al dezvoltării — modulează contexte ale autoreglării și ale încrederii relaționale. În acest cadru, indicatorii IPPA (*Încredere, Comunicare, Alienare*) devin repere operaționale pentru calitatea relațiilor: securitatea favorizează încrederea și comunicarea deschisă, iar insecurizarea amplifică anxietatea relațională, comportamentele evitante/ambivalente și instabilitatea evaluativă a sinelui și a celuilalt, reflectată prin creșterea alienării și scăderea încrederii/comunicării [1; 5; 6; 15; 18]. Se sintetizează rolul stilurilor de atașament: securizant (prevalență 60–65% în populațiile non-clinice; efecte longitudinale pozitive); evitant- respingător (minimizarea semnalizării pe fond de respingere, cu activare fiziologică la stres); preocupat (hipervigilență, protest la separare, risc internalizant); evitant-temător (lipsa strategiei coerente în adversitate). Totodată, se conturează relațiile dintre componentele inteligenței emoționale (perceperea, înțelegerea și reglarea emoțiilor), trăsăturile de personalitate și stima de sine, aflate în strânsă dependență de calitatea atașamentului și rafinate ulterior de rețelele de egali și de mediul școlar [23; 25]. Astfel, se conturează un cadru teoretic integrat (*Inteligență emoțională – Atașament – Trăsături de personalitate*) care fundamentează demersul empiric și legitimează intervenții psihologice orientate spre securizare relațională și consolidarea competențelor inteligenței emoționale la adolescenți [5; 15].

Capitolul 2. Studiul experimental al inteligenței emoționale la adolescenți cu diferite stiluri de atașament, cuprinde descrierea detaliată a designului cercetării, incluzând scopul, obiectivele, metodologia utilizată : ipotezele, eșantionul și instrumentele aplicate (IPPA, Friedmann, INEM, RSQ, ASSI, PID-5). În acest capitol sunt prezentate rezultatele statistice obținute prin analize non-parametrice (Mann–Whitney U, Kruskal–Wallis χ^2 , Spearman), cu privire la diferențele dintre grupuri și corelațiile dintre variabilele psihologice și socio-demografice. Studiul experimental detaliat al dinamicii și specificităților stilurilor de atașament explorează relațiile dintre factorii individuali și cei contextuali care influențează dezvoltarea inteligenței emoționale și va rezolva problema cercetării: *în ce măsură atașamentul și nivelul de dezvoltare al inteligenței emoționale sunt determinați de factorii socio-demografici și de cei personali?; care este interdependența dintre stilul de atașament, trăsăturile de personalitate maladaptative și inteligența emoțională?* Din perspectivă metodologică, acest studiu adoptă o abordare descriptivă, analitică și predictivă, generând informații valoroase pentru înțelegerea și explicarea interacțiunii dintre stilul de atașament și inteligența emoțională.

Scopul experimentului constatativ rezidă în explorarea inteligenței emoționale la adolescenții cu diferite stiluri de atașament, în funcție de factorii socio-demografici și personali, stabilirea interdependenței dintre ele și trăsăturile de personalitate maladaptative, stima de sine, alcătuirea profilului de personalitate al adolescenților cu diferit stil de atașament și nivel de dezvoltare al inteligenței emoționale.

Obiectivele studiului constatativ au fost alcătuite conform necesității atingerii scopului:

1. Selectarea instrumentelor de cercetare, a eșantionului, variabilelor și criteriilor de psihodiagnostic pentru studiul propus. 2. Investigarea inteligenței emoționale și stilului de atașament în funcție de variabilele socio-demografice. 3. Explorarea interdependenței dintre inteligența emoțională și stilul de atașament, trăsăturile de personalitate maladaptative și stima de sine. 4. Analiza calitativă și cantitativă a rezultatelor cercetării interacțiunii dintre inteligenței emoționale și stilul de atașament la adolescenți și al factorilor personali. 5. Alcătuirea profilului psihologic al adolescentului cu diferite stiluri de atașament și nivel scăzut de dezvoltare al inteligenței emoționale.

Metodologia cercetării În urma consultării și analizei literaturii de specialitate privind dezvoltarea inteligenței emoționale și a stilului de atașament la adolescenți, am utilizat informațiile relevante pentru a desfășura o cercetare temeinic fundamentată teoretic. Experimentul de constatare a fost realizat în anul de studii 2023 - 2024, a inclus următoarele etape principale:

Pentru atingerea scopului și obiectivelor am înaintat ***Ipoteza generală:*** Nivelul de dezvoltare al inteligenței emoționale corelează cu stilul de atașament în funcție de factorii socio-demografici și personali. ***Ipotezele operaționale*** sunt formulate în conformitate cu ipoteza generală:

H1. Există diferențe semnificative ale dezvoltării inteligenței emoționale în funcție de gen, tipul de familie, mediul de proveniență.

H2. Estimăm că există diferențe ale stilurilor de atașament în funcție de gen, tipul de familie, mediul de proveniență.

H3. Presupunem că stilul de atașament securizant corelează pozitiv cu nivelul ridicat al componentelor inteligenței emoționale, iar stilurile de atașament insecurizante au un impact negativ asupra dezvoltării componentelor inteligenței emoționale.

H4. Considerăm că trăsăturile de personalitate maladaptative corelează cu stilurile de atașament insecurizant și cu nivelul scăzut de dezvoltare al componentelor inteligenței emoționale.

H5. Presupunem că stima de sine scăzută corelează cu stilurile de atașament insecurizant și cu nivelul scăzut de dezvoltare al unor componente ale inteligenței emoționale.

Variabilele cercetării. În concordanță cu obiectivele și ipotezele cercetării, variabilele relevante teoretic și empiric au fost clasificate în categorii de independente și dependente, pentru a facilita realizarea analizelor statistice adecvate.

1. *Variabila dependentă* este nivelul de dezvoltare a inteligenței emoționale (pentru H1).

2. *Variabilele independente* sunt următoarele: stilul de atașament (H2), variabilele de gen, tipul familiei, mediul de proveniență, trăsăturile de personalitate maladaptative și stima de sine (H3, H4, H5). În cazul celor de-a patra și a cincea ipoteze operaționale, lucrăm și cu două variabile mediatore, care indică trăsăturile de personalitate și stima de sine, stilul de atașament și inteligența emoțională în funcție de gen, tipul familiei și mediul de proveniență.

Instrumentele de cercetare utilizate, bazate pe tehnici psihometrice standardizate, concepute pentru a măsura variabilele psihologice de interes, includ: Chestionarul Inteligenței Emoționale (INEM) [10], Scala de maturitate emoțională Friedmann [11], Chestionarul IPPA (Inventory of Parent and Peer Attachment – IPPA) [2], Scala RSQ [4], Chestionarul ASSI (Autodepreciere, Stima de sine, Infatuare) [8] și Inventarul de personalitate pentru DSM-5 (PID-5A brief) [9].

Rezultatele experimentului constatativ

Descrierea eșantionului Experimentul de constatare a fost realizat pe un eșantion alcătuit din **250** adolescenți (16–18 ani) din județul Olt, din mediul urban și rural, proveniți din familii complete, monoparentale și asistență maternală/ plasament.

Tabelul 2.1. Structura eșantionului de cercetare

Nr de subiecți		Gen				Mediul de proveniență				Tipul familiei					
		F		M		rural		urban		Completă		Mono parentală		Asistență maternală	
Nr	%	Nr	%	Nr	%	Nr	%	Nr	%	Nr	%	Nr	%	Nr	%
250	100	119	47,6	131	52,4	92	36,8	158	63,2	160	64	68	27,2	20	8,8

Distribuția după variabila de gen este echilibrată (**băieți 52,4%, fete 47,6%**). După tipul familiei, eșantionul este repartizat: **64%** din familii complete, **27,2%** monoparentale, **8,8%** plasament; după mediul de proveniență **63,2 %** sunt din mediul urban și **36,8 %** din mediul rural. (vezi tab.1)

Pentru confirmarea **ipotezei H1** *Există diferențe semnificative în dezvoltarea inteligenței emoționale în funcție de gen, tipul de familie și mediul de proveniență*, am utilizat două instrumente psihometrice distincte, dar complementare: *chestionarul INEM* (Inventarul Nivelului de Inteligență Emoțională) și *Scala de Maturitate Emoțională Friedmann*. Aplicarea acestor două instrumente nu doar că respectă standardele științifice ale cercetării psihologice, dar aduce o plusvaloare metodologică și interpretativă.

Rezultatele de la chestionarul INEM și la scala Friedmann. Analiza comparativă a nivelurilor de inteligență emoțională la **INEM (tab 2.2)** la adolescenți a

fost realizată utilizând testul non-parametric Mann-Whitney U, având în vedere distribuția non-normală a datelor.

Tabelul 2.2. Distribuția valorilor medii a IE după variabila gen (INEM)

	Gen m (M)	Gen m (SD)	Gen f (M)	Gen f (SD)	p Gen	U_gen	Gen m (MR)	Gen f (MR)
IE g	2.18	1.115	2.35	1.169	0.261	7177	120.79	130.69
Intra	2.08	1.107	2.39	1.202	0.042	6679	116.98	134.87
Îep	1.55	0.693	1.86	0.68	0	5860	110.73	141.76
Rep	1.95	0.716	1.86	0.716	0.321	7272	129.49	121.11
Inter	1.75	0.705	1.86	0.773	0.292	7237	121.24	130.19
Îec	1.97	0.794	2.13	0.907	0.129	6980.5	119.29	132.34
Rec	1.31	0.51	1.75	0.692	0	5073.5	104.73	148.37
DS	1.31	0.58	1.71	0.666	0	5108	104.99	148.08

Analizele comparative la variabila de **gen** au evidențiat diferențe semnificative statistic în favoarea fetelor (M=2.35, SD=1.169) comparativ cu băieții (M=2.18, SD=1.115) la nivelul *global* IE, dar și pe mai multe dimensiuni specifice ale IE: la dimensiunea *inteligența intrapersonală*, fetele au obținut scoruri mai ridicate (MR=134.87) comparativ cu băieții (MR=116.98), diferența fiind semnificativă (U=6679.000, p=0.042); la *înțelegerea emoțiilor personale*, diferența a fost puternic semnificativă, fetele înregistrând valori superioare (MR=141.76) față de băieți (MR=110.73), U=5860.000, p<0.001; la *recunoașterea emoțiilor celorlalți*, fetele au obținut scoruri net mai ridicate (MR=148.37) comparativ cu băieții (MR=104.73), diferența fiind extrem de semnificativă (U=5073.500, p < 0.001). Analiza statistică a evidențiat diferențe semnificative și la *dezirabilitatea socială*, fetele înregistrând scoruri mai mari (MR = 148.08) decât băieții (MR = 104.99), U = 5108.000, p < 0.001. La *Reglarea emoțiilor celorlalți*, cât și la *Reglarea emoțiilor personale* nu au fost înregistrate diferențe semnificative statistic între băieți și fete.

Datele INEM la testul non-parametric Mann-Whitney U nu evidențiază diferențe semnificative între **mediul urban și cel rural** în nivelul global al IE (M =2.30 , SD =1.151 în mediul urban și M=2.23, SD=1.138 în mediul rural). Astfel în eșantionul nostru, nu par să difere substanțial între cele două medii.

Tabelul 2.3. Distribuția valorilor medii a IE după variabila mediu de proveniență (INEM)

	Urban (M)	Urban (SD)	Rural (M)	Rural (SD)	p Mediu	U_med	Urban (MR)	Rural (M)
IE g	2.3	1.151	2.23	1.138	0.63	7422	127.91	123.64
Intra	2.27	1.191	2.2	1.142	0.69	7467.5	127.49	123.96
Îep	1.72	0.695	1.68	0.71	0.644	7445	127.7	123.8
Rep	1.94	0.718	1.87	0.716	0.425	7267.5	129.33	122.54
Inter	1.83	0.743	1.78	0.738	0.626	7428.5	127.85	123.68
Îec	2.1	0.838	2	0.862	0.358	7195	129.99	122.03
Rec	1.5	0.633	1.52	0.65	0.842	7585	124.59	126.21
DS	1.44	0.63	1.55	0.671	0.195	7043	119.61	130.05

Pentru a examina diferențele în nivelul inteligenței emoționale INEM între adolescenți în funcție de **tipul familiei**, s-a aplicat testul non-parametric Kruskal-Wallis, având trei grupuri: familii complete (n = 160), familii monoparentale (n = 68) și adolescenți instituționalizați (plasament/AMP) (n=22). Analizele neparametrice a

rezultatelor INEM indică absența unui efect semnificativ al **tipului de familie** (completă, monoparentală, plasament/instituționalizare) asupra nivelului global al IE și asupra tuturor dimensiunilor măsurate cu INEM. La Dezirabilitate socială a apărut o tendință spre semnificație ($\chi^2(2)=5.191$, $p= 0.075$), fără a depăși pragul convențional ($p< 0.05$).

Tabelul 2.4. Distribuția valorilor medii a IE după variabila tipul familiei (INEM)

	Comp (M)	Comp (SD)	Monop (M)	Monop (SD)	Instit. (M)	Instit. (SD)	$\chi^2(2)$ Fam.	p Fam.	Comp (MR)	Monop (MR)	Instit. (MR)
IE g	2.33	1.175	2.07	1.055	2.36	1.136	2.341	0.31	129.21	114.57	132.32
Intra	2.27	1.181	2.12	1.113	2.23	1.193	0.724	0.696	128.05	119.51	125.43
Îep	1.71	0.715	1.66	0.683	1.73	0.703	0.205	0.903	126.22	122.67	129
Rep	1.93	0.71	1.82	0.711	1.95	0.785	1.193	0.551	128.1	118	129.75
Inter	1.86	0.743	1.66	0.704	1.82	0.795	3.304	0.192	130.67	113.03	126.45
Îec	2.11	0.847	1.9	0.849	2	0.873	3.119	0.21	130.97	113.77	122
Rec	1.56	0.661	1.46	0.633	1.41	0.503	1.585	0.453	129.3	118.98	118.05
DS	1.56	0.679	1.34	0.536	1.55	0.739	5.191	0.075	131.48	110.72	127.66

Rezultatele pentru Scala Friedmann din tabelul 2.5 arată la absența diferențelor robuste la variabila **gen** și la Scala Friedmann, ceea ce sugerează efectul unei socializări comune al experiențelor școlare similare și al mediului socio-educational, care uniformizează maturitatea emoțională. Rezultatele descriptive ale testului Mann–Whitney U indică o ușoară tendință favorabilă a **mediului** urban ($M=2.50$, $SD=0.824$) față de cel rural ($M=2.37$, $SD=0.701$), confirmată de rangurile medii ($MR=131.50$ vs. 120.86). Analiza rezultatelor după **tipul familiei**, au fost calculate prin testul non-parametric Kruskal-Wallis. Analiza a inclus trei grupuri: adolescenți din familii complete ($n=160$), adolescenți din familii monoparentale ($n=68$) și adolescenți instituționalizați ($n=22$). Rezultatele descriptive arată o medie mai ridicată a maturității emoționale la adolescenții din familii complete ($M=2.52$, $SD=0.777$), comparativ cu cei din familii monoparentale ($M=2.24$, $SD=0.735$) și cu adolescenții instituționalizați ($M=2.27$, $SD=0.550$). Analiza rangurilor medii confirmă această tendință: $MR = 134.54$ pentru familii complete, $MR=108.29$ pentru familiile monoparentale și $MR=112.95$ pentru instituționalizare.

Tabelul 2.5. Distribuția valorilor medii a Maturității emoționale după variabilele Gen, Mediu de proveniență, tipul familiei (Friedmann)

	Gen m (M)	Gen m (SD)	Gen f (M)	Gen f (SD)	p Gen	U_gen		Gen m (MR)		Gen f (MR)	
Friedm.	2.44	0.815	2.4	0.693	0.852	7697		126.24		124.68	
	Urban (M)	Urban (SD)	Rural (M)	Rural (SD)	p Mediu	Urban (MR)		Rural (MR)		U_Med	
Friedm.	2.5	0.824	2.37	0.701	0.207	131.5		120.86		7030	
	Fam.Comp (M)	Fam. Comp (SD)	Fam. Monop (M)	Fam. Monop (SD)	Instit. (M)	Instit. (SD)	$\chi^2(2)$ Fam.	p Fam.	Comp (MR)	Monop (MR)	Instit. (MR)
Friedm.	2.52	0.777	2.24	0.735	2.27	0.55	8.387	0.015	134.5	108.29	112.95

Rezultatele de la Testul Kruskal-Wallis a indicat existența unei diferențe semnificative statistic între cele trei grupuri, $\chi^2(2) = 8.387$, $p=0.015$. Rezultatele arată că tipul familiei influențează semnificativ nivelul maturității emoționale la adolescenți, valorile cele mai ridicate fiind înregistrate în rândul celor proveniți din familii

complete. Adolescenții din familii monoparentale și cei instituționalizați au marcat scoruri mai scăzute la maturitatea emoțională, ceea ce poate reflecta impactul reducerii suportului parental sau al instabilității relaționale asupra dezvoltării competențelor de autoreglare emoțională, responsabilitate și comunicare eficientă.

Rezultatele din **Tabelul 2.6.** relevă diferențele semnificative în nivelul inteligenței emoționale sunt influențate preponderent de **gen** și, într-o măsură mai redusă, de tipul familiei, în timp ce mediul de proveniență (urban sau rural) nu determină variații notabile. În ceea ce privește tipul de familie, adolescenții proveniți din familii complete au marcat nivel mai ridicat la înțelegerea și reglarea emoțiilor celorlalți. Lipsa unor diferențe semnificative în funcție de mediul de proveniență sugerează că influențele asupra inteligenței emoționale în adolescență sunt puternic corelate cu experiențele relaționale și cu modelele de atașament decât cu factorii contextualii geografici. Acest aspect confirmă parțial ipoteza 1, limitându-se la efectele produse de **gen și tipul de familie**.

Tabelul 2.6. Rezultate corelative ale Inteligenței Emoționale după variabila de gen, mediu și tipul familiei (INEM și Friedmann)

Dimensiune IE	Gen	Mediu	Tipul Fam.
	Fete - Baieti	Urban - Rural	completa/ monoparentală/ instituționalizare
IE global	0.17	0.07	-0.03
INEM Intrapersonal	0.31	0.07	0.04
INEM Înțelegerea emoțiilor proprii	0.31	0.04	-0.02
INEM Reglarea emoțiilor proprii	-0.09	0.07	-0.02
INEM Interpersonal	0.11	0.05	0.04
INEM Înțelegerea emoțiilor celorlalți	0.16	0.1	0.11
INEM Reglarea emoțiilor celorlalți	0.44	-0.02	0.15
INEM Dezirabilitate socială	0.4	-0.11	0.01
NivelFriedm.	0.5	0.45	0.75

În ansamblu, aceste constatări sunt congruente cu teoriile atașamentului și cu literatura de specialitate, sugerând că inteligența emoțională se dezvoltă optim în contexte relaționale stabile, prin modele de comunicare emoțională consistente și prin experiențe repetate de reglare emoțională în interacțiunile cotidiene [5; 6; 14; 28; 30]. Astfel, **H1** precum că există *diferențe semnificative a dezvoltării inteligenței emoționale în funcție de gen, tipul de familie, mediul de proveniență* s-a confirmat parțial.

Pentru verificarea ipotezei **H2**, precum că *există diferențe a stilului de atașament în funcție de gen, tipul de familie, mediul de proveniență* am aplicat Chestionarul IPPA și Scala RSQ. Alegerea utilizării a două instrumente psihometrice distincte pentru evaluarea stilurilor de atașament în cadrul prezentei cercetări este fundamentată pe mai multe considerente teoretice și metodologice, care susțin necesitatea unei abordări multilaterale a constructului de atașament în perioada adolescenței. În primul rând, atașamentul nu este un construct unidimensional, ci cuprinde multiple fațete: legătura afectivă cu părinții, relațiile cu egali, precum și reprezentările interne despre sine și ceilalți. Astfel, utilizarea **IPPA** permite o evaluare aprofundată a calității atașamentului perceput față de figurile parentale și față de

prieteni [2], iar **RSQ** explorează dimensiunile profunde și internalizate ale atașamentului, pornind de la modelul bidimensional propus de Bartholomew și Horowitz (1991) [4], care evaluează anxietatea și evitarea relațională și permite clasificarea atașamentului în patru prototipuri (securizant, anxios-preocupat, evitant-respingător, evitant-temător). În plus, utilizarea ambelor instrumente permite o validare convergentă a rezultatelor și o analiză robustă a relației dintre atașament și inteligența emoțională.

Rezultatele la testul IPPA. Analiza rezultatelor din Tabelul 2.7. arată că adolescenții din **familii** complete tind să aibă relații bazate pe încredere și pe comunicare, cu un nivel mai redus de alienare. În familiile monoparentale și, mai ales, în situațiile de instituționalizare, scorurile sunt mai scăzute pe dimensiunile *Încredere* și *Comunicare*. În funcție de variabila **gen**, se observă un profil complementar: băieții tind să raporteze relații mai bune cu tatăl, în timp ce fetele investesc mai intens în relațiile cu prietenii. Pentru băieți, figura paternă funcționează adesea ca model de identificare și reper pentru autonomie. Fetele par să transforme mai pregnant grupul de egali în „spațiu de atașament”, folosindu-l pentru confidențe, validare emoțională și negocierea identității, ceea ce corespunde tendinței lor de a se sprijini pe rețele relaționale în perioada adolescenței. În ceea ce privește **mediul de proveniență**, adolescenții din urban raportează relații ceva mai bune cu părinții decât cei din rural, mai ales la nivelul încrederii și al comunicării. Acest lucru poate reflecta diferențe în stilurile educaționale, în accesul la resurse de consiliere și informație psihologică sau în modul în care este valorizat dialogul părinte–adolescent. Totuși, relațiile cu prietenii rămân relativ importante în ambele medii, sugerând că grupul de egali este un pilon al atașamentului în adolescență, indiferent de contextul socio-geografic. În ansamblu, aceste tendințe susțin ideea că stilul de atașament al adolescentului este sensibil la organizarea familială, la experiențele de continuitate sau ruptură relațională și la modul în care este distribuit sprijinul afectiv între părinți și rețeaua de egali.

Tabelul 2.7. Distribuția dimensiunilor atașament la adolescenți în funcție de gen, mediul de proveniență și tipul familiei (IPPA) (%)

Scală IPPA	Gen		Mediul d/p		Tipul familiei.		
	m	f	urban	rural	completă	monoparentală	Instituționalizare
IPPA_mI	39.94	39.50	40.00	39.52	42.01	36.46	33.23
IPPA_mC	31.20	31.42	32.06	30.72	33.28	28.40	25.91
IPPA_mA	13.09	13.40	13.58	12.83	14.23	14.28	12.68
IPPA_mT	95.07	95.76	97.39	93.85	99.56	88.00	87.95
IPPA_fI	39.41	36.18	38.45	37.43	40.08	34.31	32.91
IPPA_fC	27.00	30.88	30.07	28.23	30.64	26.44	25.32
IPPA_fA	13.40	15.64	15.21	13.51	15.91	15.22	13.95
IPPA_fT	94.78	85.62	93.45	88.08	94.14	83.21	85.64
IPPA_pI	40.25	41.12	42.04	39.60	41.39	38.50	39.65
IPPA_pC	28.15	30.94	30.42	28.74	29.89	29.00	27.91
IPPA_pA	14.53	15.47	13.89	15.82	16.81	14.41	14.28
IPPA_pT	91.53	95.47	92.20	92.06	91.53	94.88	88.50

Rezultatele la scala RSQ la variabila gen: atașamentul securizant apare predominant la băieți (56%) decât la fete (44%), rezultat convergent cu date liceale raportate în spațiul regional (Moldova) privind niveluri percepute mai ridicate de încredere/comunicare în relația cu tatăl și ponderi mai mari ale atașamentului înalt față de figurile parentale [7]. Atașamentul preocupat este apropiat între genuri (băieți 56% vs. fete 44%), sugerând tensiunea dintre normele de autonomie și nevoia de reasigurare specifică insecurizării anxioase, atașamentul respingător este relativ echilibrat (53% băieți, 47% fete), iar cel temător predominant la fete (69% vs. 31% băieți), compatibil cu sensibilitatea crescută la dinamici familiale conflictuale/inconsistente și riscuri anxioase [18]. Rezultatele la variabila **mediu de proveniență** arată că stilul securizant este mai des întâlnit la adolescenții din urban (55% vs. 45% rural), probabil prin efecte cumulative ale resurselor socio-educative și ale oportunităților relaționale pozitive. Atașamentul preocupat și cel evitant-respingător sunt predominante în rural (67%, respectiv 62%), sugerând rolul constrângerilor contextuale și al modelelor relaționale restrictive. În funcție de **tipul familiei**, atașamentul securizant predomină în familiile complete (77%), scade în cele monoparentale (17%) și este rar în mediul instituționalizat (6%), iar patternurile temător și respingător cresc în contexte de stres parental, pierderi/separări sau deprivare instituțională [18; 32].

Tabelul 2.8. Distribuția tipurilor de atașament în funcție de gen, mediul de proveniență și tipul familiei (RSQ) (%)

Stil de atașament	Gen		Mediul		Tipul familiei		
	M	F	Urban	Rural	Completă	Mono parentală	Instituționalizat/AMP
Atașament securizant	56	44	55	45	77	17	6
Atașament preocupat	56	44	33	67	61	28	11
Atașament respingător	53	47	38	62	52	34	14
Atașament temător	31	69	38	62	52	45	3

Per ansamblu, rezultatele indică faptul că structura familiei se asociază cu diferențe în calitatea atașamentelor percepute: familiile complete oferă cadrul favorabil unui atașament securizant (prin roluri parentale complementare și continuitate a sprijinului afectiv), pe când absența/ discontinuitatea unei figuri parentale sau deprivarea relațională pot crește probabilitatea insecurizării percepute.

Astfel, reieșind din cele expuse mai sus, **H2** - precum *există diferențe a stilurilor de atașament în funcție de gen, tipul de familie, mediul de proveniență* - s-a **confirmat parțial**.

În vederea verificării ipotezei **H3**, că *stilul de atașament securizant corelează pozitiv cu nivelul ridicat al componentelor inteligenței emoționale, iar stilurile de atașament insecurizante au un impact negativ asupra dezvoltării componentelor inteligenței emoționale* s-a aplicat testul Kruskal-Wallis, ale cărui rezultate sunt prezentate în Tabelul 2.9.

Tabelul 2.9. Rezultatele testului Kruskal-Wallis pentru compararea inteligenței emoționale și maturității emoționale în funcție de stilul de atașament

	IEglob	Intra	Îep	Rep	Inter	Îec	Re	Ds	Fried	IEglob	Int	Îep	Re	Inte	Îec	Rec	Ds	Scor
	bal						c		man	al	ra		p	r				Fried
Chi-Square	13.396	18.539	.999	24.908	2.833	3.795	.558	3.159	60.665	12652	17.947	1.092	30.434	2.039	3.542	1.585	9.153	55.631
df	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Asymp. Sig.	.004	.000	.802	.000	.418	.284	.906	.368	.000	.005	.000	.779	.000	.564	.315	.663	.027	.000

Analiza rezultatelor relevă existența unor diferențe semnificative pentru mai multe componente ale inteligenței emoționale și maturității emoționale în funcție de stilul de atașament adoptat de participanți. Sunt relevate diferențe între stilurile de atașament pentru IE globală și IE intrapersonală, precum și pentru reglarea emoțiilor, maturitatea emoțională și IE interpersonală, indicând că atașamentul modelează procesarea, autoreglarea și relaționarea emoțională. În schimb, nu se constată diferențe pentru înțelegerea propriilor emoții, înțelegerea emoțiilor celorlalți și reglarea emoțiilor proprii, ceea ce sugerează că atașamentul influențează mai ales mecanismele de autoreglare și maturizarea afectivă, nu însă în mod consistent capacitatea de a exprima sau recunoaște emoțiile. În concluzie, analiza efectuată indică faptul că *stilul de atașament are un rol esențial în dezvoltarea și funcționarea inteligenței emoționale, în special în ceea ce privește autoreglarea emoțională, maturitatea emoțională și componenta intrapersonală.*

Pentru a compara stilurile de atașament, acolo unde testul Kruskal-Wallis a indicat diferențe semnificative influența *stilului de atașament asupra inteligenței emoționale și maturității emoționale*, am aplicat Mann–Whitney U. Rezultatele arată că stilul de atașament influențează semnificativ mai multe componente ale IE, afectând direct autoreglarea și gestionarea relațiilor (diferențe semnificative la IE globală, componenta intrapersonală, reglarea emoțiilor și maturitatea emoțională, cu valori Mann–Whitney U cuprinse între 499.5 și 2026.5, $p \leq 0.010$). Comparativ cu stilurile insecurizante, adolescentul cu stil de atașament securizant are IE globală și intrapersonală mai ridicate decât cel cu stil preocupat și cel temător (IE globală: $U=2026.5$, $p=0.002$, respectiv $U=1011.5$, $p=0.010$; componenta intrapersonală: $U=1815.0$, $p < 0.001$, respectiv $U=990.5$, $p=0.007$); față de stilul respingător nu apar diferențe notabile la nivel global și intrapersonal ($U=2786.0$, $p=0.149$; $U=2735.5$, $p=0.105$), probabil datorită unui „echilibru aparent” prin dezactivare (autonomie defensivă/ suprimarea expresivității/evitarea proximității) [4; 20]. Per ansamblu, securizarea se asociază cu autoreglare, relaționare și maturitate emoțională superioare (reglarea emoțiilor: $U=1720.5$, $p < 0.001$ față de stilul preocupat; $U=906.5$, $p=0.001$ față de stilul temător; $U=2445.0$, $p=0.005$ față de stilul respingător; maturitate emoțională: $U=1627.5$, $U=1561.0$, $U=499.5$, toate $p < 0.001$), în timp ce stilurile insecurizante, mai ales cel temător, indică dificultăți sistematice de procesare și integrare emoțională; adolescentul cu atașament preocupat se caracterizează prin

hipersensibilitate și o reglare emoțională mai puțin eficientă. În concluzie, rezultatele testului **Mann-Whitney U** confirmă H3, că *stilul de atașament securizant corelează pozitiv cu nivelul ridicat al componentelor inteligenței emoționale, iar stilurile de atașament insecurizante au un impact negativ asupra dezvoltării componentelor inteligenței emoționale.*

Pentru a verifica dacă atașamentul securizant *bazat pe încredere și comunicare în familie* corelează pozitiv cu componentele inteligenței emoționale și *contribuie la dezvoltarea autoreglării emoționale și a echilibrului afectiv* s-a aplicat testul de corelare T, pentru analiza dimensiunilor atașamentului față de mamă, tată, prieteni. Analiza corelațională indică, pentru **relația cu mama**, asocieri pozitive între încredere (IPPA_{mÎ}) și IE intrapersonală ($r=0.212$, $p<0.05$), reglarea emoțiilor (INEMRep; $r=0.285$, $p<0.05$) și maturitatea emoțională (scorFriedm; $r=0.238$, $p<0.05$). Comunicarea (IPPA_{mC}) corelează cu IE globală ($r=0.209$, $p<0.05$), IE intrapersonală ($r=0.229$, $p<0.05$), reglare ($r=0.297$, $p<0.05$) și maturitate ($r=0.308$, $p<0.01$). În oglindă, alienarea (IPPA_{mA}) se asociază negativ cu reglarea ($r=-0.287$, $p<0.05$) și maturitatea ($r=-0.393$, $p<0.01$). Pentru **relația cu tatăl**, încrederea (IPPA_{tÎ}) corelează cu IE intrapersonală ($r=0.226$, $p<0.05$), reglare ($r=0.342$, $p<0.01$) și maturitate ($r=0.283$, $p<0.05$), iar comunicarea (IPPA_{tC}) cu IE intrapersonală ($r=0.244$, $p<0.05$), reglare ($r=0.374$, $p<0.01$) și maturitate ($r=0.311$, $p<0.01$). Alienarea (IPPA_{tA}) corelează negativ cu reglarea ($r=-0.286$, $p<0.05$) și maturitatea ($r=-0.396$, $p<0.01$). În **relațiile cu prietenii**, încrederea (IPPA_{pÎ}) se asociază cu înțelegerea emoțiilor celorlalți (INEMÎec; $r=0.201$, $p<0.05$), iar comunicarea (IPPA_{pC}) cu IE globală ($r=0.202$, $p<0.05$) și cu aceeași dimensiune interpersonală ($r=0.255$, $p<0.05$). Alienarea (IPPA_{pA}) prezintă corelații negative cu reglarea ($r=-0.232$, $p<0.05$) și maturitatea ($r=-0.306$, $p<0.01$). Atașamentul total față de prieteni (IPPA_{pT}) corelează cu IE globală ($r=0.223$, $p<0.05$), IE intrapersonală ($r=0.223$, $p<0.05$) și înțelegerea emoțiilor altora ($r=0.258$, $p<0.05$). În ansamblu, **încrederea și comunicarea** maternă/paternă și în grupul de egali se leagă sistematic de autoreglare și maturitate emoțională, în timp ce alienarea le erodează pe ambele, conturând un profil relațional-emoțional coerent cu ipoteza securizării.

Aceste constatări confirmă și extind modelul teoretic al atașamentului dezvoltat de Bowlby (1988) literatura ulterioară privind reglarea afectului și relațiile cu egalii [18; 24; 25], oferind sprijin empiric pentru importanța atașamentului securizant în dezvoltarea echilibrului emoțional în adolescență. Pe baza analizei calitative și cantitative a rezultatelor după variabilele de interes, putem concluziona că *stilul de atașament securizant corelează pozitiv cu nivelul ridicat al componentelor inteligenței emoționale*, iar *stilurile de atașament insecurizant au un impact negativ asupra dezvoltării componentelor inteligenței emoționale, ceea ce confirmă ipoteza 3.*

Pentru verificarea **ipotezei H4** precum că *trăsăturile de personalitate maladaptative corelează cu stilul de atașament insecurizant și cu nivel scăzut de*

dezvoltare al componentelor inteligenței emoționale am aplicat Inventarul de personalitate pentru DSM-5 (PID-5A brief). Analiza corelației Spearman indică un profil coerent al legăturilor dintre trăsăturile maladaptative și calitatea atașamentului. Anhedonia se asociază cu alienare mai mare față de mamă ($r=0.242$, $p<0.01$) și tată ($r=0.195$, $p<0.01$) și cu atașament total mai scăzut față de tată ($r=-0.162$, $p<0.05$), sugerând o reprezentare paternă global negativă. Antagonismul corelează pozitiv cu alienarea față de mamă ($r=0.231$, $p<0.01$) și negativ cu atașamentul total față de mamă ($r=-0.191$, $p<0.01$), reflectând un climat perceput conflictual. Dezinhibiția se leagă de alienare crescută față de mamă ($r = 0.272$, $p<0.01$) și tată ($r=0.200$, $p<0.01$) și de un **atașament total** redus față de mamă ($r=-0.262$, $p < 0.01$) și tată ($r=-0.240$, $p<0.01$), indicând relații afective fragile în contextul impulsivității. **Psihoticismul** prezintă un tipar amplu: **alienare** mai mare față de mamă ($r=0.374$, $p<0.01$), tată ($r = 0.325$, $p<0.01$) și prieteni ($r = 0.295$, $p<0.01$) și **atașament total** mai scăzut față de mamă ($r=-0.321$, $p<0.01$) și tată ($r=-0.311$, $p<0.01$), sugerând o eroziune relațională generalizată asociată distorsiunilor perceptiv-cognitive [26].

Pentru a explora relația dintre trăsăturile de personalitate maladaptative și inteligența emoțională, s-a aplicat coeficientul de corelație Spearman, iar rezultatele evidențiază că toate trăsăturile PID-5 studiate prezintă corelații negative semnificative cu una sau mai multe dimensiuni ale inteligenței emoționale (INEM): **Anhedonia (PID5An)** corelează **negativ** cu dimensiunile **INEMIntra** ($r=-0.260$, $p<0.01$) și **INEMRep** ($r=-0.264$, $p<0.01$), indicând faptul că persoanele care manifestă lipsa plăcerii tind să aibă *dificultăți atât în înțelegerea propriilor stări emoționale*, cât și în *reglarea* acestora. **Detașarea (PID5Det)** prezintă corelații **negative** cu **IEglobal** ($r=-0.262$, $p < 0.01$), dar și cu **INEMIntra** și scorul global scor Friedm., sugerând o *afectare generalizată a funcționării emoționale* la indivizii retrași și izolați social. **Dezinhibiția (PID5Dzh)** prezintă o constanță a relațiilor negative cu toate dimensiunile evaluării emoționale, în special cu **INEMIntra** ($r=-0.273$, $p<0.01$) și scorFriedm ($r=-0.305$, $p<0.01$), indicând un *deficit global în integrarea emoțiilor* la persoanele impulsive. În mod similar, **Psihoticismul (PID5Psiht)** corelează **negativ** cu **INEMRep** ($r=-0.251$, $p<0.01$) și **scorFriedm** ($r=-0.354$, $p<0.01$), sugerând că distorsiunile perceptiv și comportamentele bizare pot avea un impact distructiv asupra capacității de *reglare emoțională*. În concluzie, aceste date confirmă ipoteza **H4** conform *căreia trăsăturile de personalitate maladaptative, în special cele din spectrul externalizant (dezinhibiție) și internalizant (anhedonie, detașare) corelează cu stilul de atașament securizant și cu nivel scăzut al inteligenței emoționale*. Astfel, dezvoltarea componentelor inteligenței emoționale la adolescenți poate contribui nu doar la echilibrul lor relațional, ci și la prevenirea manifestărilor de tip depresiv sau devalorizant.

Pentru verificarea ipotezei **H5**, precum că *stima de sine scăzută corelează cu stilurile de atașament securizant și cu nivelul scăzut de dezvoltare al*

componentelor inteligenței emoționale, am aplicat Chestionarul ASSI. Pentru a evidenția relațiile dintre inteligența emoțională și variabilele de natură adaptativă (stimă de sine) sau vulnerabilitate (depreciere, infatuare), s-a aplicat coeficientul de corelație Spearman. Rezultatele relevante sunt sintetizate în Tabelul 2.10.

Tabelul 2.10. Rezultatele coeficientului de corelație Spearman dintre inteligența emoțională, maturitatea emoțională, stilul de atașament și stimă de sine

Variabila predictiva (RSQ/ ASSI)	Dimensiune IE/ Maturitate	r	p	Variabila predictiva (RSQ /ASSI)	Dimensiune IE / Maturitate	r	p
RSQaS	INEMRep	0.322	< .01	ASSIstima	INEMRec	0.277	< .01
RSQaS	scorFriedmann	0.459	< .01	ASSIdeprec	IEglobal	-0.306	< .01
RSQaP	INEMRep	0.232	< .01	ASSIdeprec	INEMIntra	-0.262	< .01
RSQaR	scorFriedm	-0.208	< .01	ASSIdeprec	INEMRep	-0.253	< .01
RSQaT	scorFriedm	-0.237	< .01	ASSIdeprec	INEMRec	0.230	< .01
ASSIstima	IEglobal	0.394	< .01	ASSIdeprec	scorFriedm	-0.220	< .01
ASSIstima	INEMIntra	0.321	< .01	ASSIinfat	IEglobal	0.262	< .01
ASSIstima	INEMRep	0.314	< .01	ASSIinfat	INEMInter	0.262	< .01
ASSIstima	INEMInter	0.321	< .01	ASSIinfat	INEMÎec	0.210	< .01
ASSIstima	INEMÎec	0.253	< .01	ASSIinfat	INEMRec	0.224	< .01

Analiza rezultatelor la Stima de sine (ASSIstima) la nivel înalt și mediu s-a asociat semnificativ pozitiv cu aproape toate dimensiunile inteligenței emoționale, ceea ce reflectă clar că o stimă de sine la nivel mediu și înalt favorizează atât înțelegerea și reglarea propriilor emoții, cât și adaptarea eficientă în contexte sociale și decizionale [23]. Prin urmare, stima de sine la nivel înalt și mediu poate fi considerată un factor de protecție în dezvoltarea funcționării emoționale armonioase, un predictor important al adaptării socio-emoționale și al sănătății mentale. Deprecierea corelează negativ cu inteligența emoțională globală, cu dimensiunea intrapersonală reglarea emoțională, dar și cu maturitatea emoțională. Aceste rezultate sunt în concordanță cu literatura de specialitate și în studii de cercetare, care subliniază că afectul negativ persistent – caracterizat prin sentimente de inadecvare, autocritică, rușine și lipsa stimei de sine – afectează sever capacitatea de autoreglare și percepția de control asupra propriei vieți emoționale [24]. Persoanele cu niveluri ridicate de depreciere pot manifesta dificultăți în identificarea și gestionarea emoțiilor personale, ceea ce conduce la un răspuns emoțional rigid, reactiv sau disfuncțional. Pe de altă parte, infatuarea (ASSIinfat) corelează pozitiv cu inteligența emoțională globală, înțelegerea emoțiilor celorlalți și cu reglarea emoțiilor celorlalți, ceea ce sugerează, din punct de vedere psihologic, că infatuarea – deși uneori considerată o implicare afectivă idealizată și impulsivă – poate fi totuși asociată cu un nivel crescut de conștientizare emoțională și sensibilitate interpersonală. Adolescenții care experimentează stări de infatuare par să manifeste o receptivitate crescută la indicii emoționali, ceea ce le oferă un avantaj temporar în interacțiunile sociale și afective. Totuși, această empatie reactivă poate fi instabilă și dependentă de gratificarea externă, lipsindu-i fundamentele unei maturități emoționale autentice. Comparativ cu profilurile de atașament securizant, unde reglarea emoțională este integrativă și autonomă, în cazul infatuării, gestionarea afectelor pare a fi contingentă pe răspunsurile celorlalți. Rezultatele indică faptul că nivelurile moderate

de stimă de sine și scorurile reduse de depreciere și infatuare se diferențiază în funcție de stilurile de atașament. Astfel: atașamentul securizant este asociat cu o stimă de sine la nivel înalt și mediu, atașamentul preocupat cu vulnerabilitate la depreciere, atașamentul evitant cu minimizarea exprimării de sine (infatuare scăzută), iar atașamentul dezorganizat cu o imagine de sine instabilă, stima de sine la nivel scăzut.

Stima de sine (ASSI – Stima de sine ↑ Autodepreciere ↓) **mediază** relația dintre insecuritatea de atașament (IPPA: Încredere/Comunicare ↓, Alienare ↑; respectiv RSQ: Anxietate/Evitare ↑) și inteligența emoțională (INEM – IE globală și subscalele Intrapersonală, Reglarea emoțiilor personale, Interpersonală, Dezirabilitate socială). Mai exact, *insecuritatea atașamentului prezice un nivel scăzut al stimei de sine/creșterea autodeprecierei, care la rândul lor prezic un nivel scăzut al inteligenței emoționale.*

Astfel, **H5** precum că *stima de sine scăzută corelează semnificativ negativ cu stilurile de atașament insecurizant și cu nivelul scăzut de dezvoltare al unor componente a inteligenței emoționale* s-a confirmat.

În concluzie, din capitolul 2 reiese că: 1) adolescenții cu **IE ridicată/medie** provin preponderent din familii complete. **46,4%** au maturitate emoțională sub medie (<17 pct), indicând fragilitate afectivă asociată cu trăsături maladaptative (impulsivitate, rigiditate relațională, distanțare) și dificultăți de integrare emoțional-socială. 2) **IE** diferă semnificativ după **gen** (în favoarea fetelor); influența tipului de familie există, dar mai redusă (dezavantaj pentru monoparental/instituționalizat); **mediul** urban/rural nu produce variații semnificative. 3) **IE scăzută** este asociată cu atașament insecurizant, trăsături maladaptative, stimă de sine scăzută și vulnerabilități afective (depreciere/infatuare); **dezinhibiția, anhedonia** și **detașarea** corelează cu nivel IE redus; dimensiunea **intrapersonală** devine vulnerabilă când imaginea de sine este negativă/condiționată. (4) **39,6%** din întregul eșantion are atașament **securizant**; **60,4%** forme **insecurizante** ale atașamentului (preponderent la monoparental/instituționalizat); cea mai mare diferență este față de cel **evitant-temător** (dificultăți majore de reglare/adaptare); mediul **urban** raportează atașament global mai ridicat (mamă, tată, prieteni), iar mediul **rural** – **alienare** crescută (tată, prieteni). (5) **stilul de atașament** determină **IE** și **maturitatea emoțională**: atașamentul securizant corelează consistent cu componentele IE și are scoruri mai mari la **reglare, intrapersonal** și **maturitate**; **anxios/ preocupat** = hiperactivare, anxietate de separare, nevoie de aprobare, instabilitate afectivă → **reglare deficitară**. Atașamentul este **predictor** al nivelului dezvoltării componentelor IE. (6) Dimensiunile **atașamentului** se asociază semnificativ cu **trăsături maladaptative**; **anhedonia, psihoticismul** și **dezinhibiția** corelează puternic cu **alienarea** față de părinți/prieteni; modelele relaționale negative precoce favorizează conturarea trăsăturilor dezadaptative. **Stima de sine** are **rol mediant** între atașament și IE. (7) **Atașamentul față de tată** este **predictor robust** al **reglării emoționale** și al **maturității afective**: **IPPA-T** prezice reglarea ($\beta=0.313$,

$p < 0.001$) și maturitatea ($\beta = 0.286$, $p < 0.001$), subliniind rolul patern în controlul afectiv, autoreglare și toleranța la frustrare.

Rezultatele evidențiază asocierile semnificative dintre stilul de atașament și componentele inteligenței emoționale, precum și influența asupra stimei de sine și a trăsăturilor maladaptative de personalitate, conturând un profil psihologic complex al adolescentului, cu caracteristici generale privind profilul emoțional, relațiile interpersonale și vulnerabilități. Acest profil constituie baza teoretico-empirică pentru elaborarea unei intervenții personalizate, adresate adolescenților cu atașament insecurizant.

Capitolul 3. “Dezvoltarea inteligenței emoționale la adolescenți cu atașament insecurizant”, descrie experimentul formativ, împreună cu metodologia de lucru și datele rezultate în urma aplicării programului de intervenție. În acest capitol vom preciza *în ce măsură optimizarea componentelor inteligenței emoționale va contribui la reziliența atașamentului insecurizant, diminuarea trăsăturilor de personalitate maladaptative și la formarea stimei de sine adecvate* - problemă pusă în fața studiului empiric. Sunt descrise obiectivele, fundamentele și principiile programului de intervenție, tehnicile, etapele și cadrul acestuia. Programul de intervenție psihologică, alcătuit de noi, structurat pe baza psihodramei, combinând cu elemente de terapie cognitiv-comportamentală, exerciții experiențiale de mindfulness, este dublu orientat — spre optimizarea componentelor inteligenței emoționale și spre reziliența atașamentului. **Psihodrama** creează condiții de experiență corectivă și reîncadrare prin rol-revers, tehnicile de **dublu/oglină** și **rescriere scenică** (imagery rescripting/ realitate suplimentară); aceste tehnici acționează simultan asupra **componentelor inteligenței emoționale** (clarificare → înțelegere → reglare) și asupra **funcțiilor sistemului de atașament** (bază de siguranță, mentalizare în relație, rutine de reparare), ceea ce explică ameliorările observate la adolescenți în plan intrapersonal, de reglare și interpersonal (INEM) și reorganizarea reprezentărilor despre figurile de atașament, prin transpunerea scenică a conflictelor și practicile de ruptură-reparare modelate, asigurând o previzibilitate afectivă ce reduce hiperactivarea (preocupat) și dezactivează evitarea rigidă (respingător), deci o **securizare relațională**. Astfel, psihodrama nu doar reunește multiple abordări teoretice, ci oferă și un cadru practic în care adolescentul **trăiește, joacă și rescrie** emoțiile și relațiile sale, ceea ce transformă intervenția într-o experiență complexă, cu valențe formative, reparatorii și inovatoare. Rezultatele experimentale sugerează că programul are eficiență ridicată și caracter aplicabil în contexte similare, subliniind importanța integrării intervențiilor centrate pe atașament și inteligență emoțională în practica psihologică și cea educațională.

Scopul experimentului formativ rezidă în elaborarea, implementarea și valorificarea programului de intervenție psihologică orientat la optimizarea componentelor inteligenței emoționale și reziliența atașament insecurizant.

Obiectivele de cercetare pentru experimentul formativ: 1. Elaborarea programului individualizat și a programului de grup de intervenție psihologică; 2. Alcătuirea grupului formativ; 3. Implementarea programului de intervenție psihologică; 4. Valorificarea eficienței programului de intervenție psihologică prin test-retest.

Ipoteza experimentului formativ: Programul de intervenție psihologică, orientat la optimizarea componentelor inteligenței emoționale, va contribui la reziliența atașamentului insecurizant, diminuarea trăsăturilor de personalitate maladaptative și la formarea stimei de sine adecvate.

Grupul experimental. Experimentul formativ a utilizat un design test-retest, fiind format din 24 adolescenți cu vârsta cuprinsă între 16-18 ani, selectați din experimentul constatativ, având rezultate similare: nivelul scăzut al inteligenței emoționale și atașamentul insecurizant. Cei 24 respondenți selectați au fost repartizați în grupul experimental formativ (GE) – **12 adolescenți** și a grupului de control (GC) **12 adolescenți**. La ambele grupuri GE și GC rezultatele testării au fost similare, ceea ce confirmă omogenitatea grupurilor și asigură validarea ipotezei și evidențierea eficienței programului.. Ambelor grupuri le-au fost aplicate aceleași șase instrumente descrise detaliat în capitolul doi: INEM, Scala Friedmann, IPPA, Scala RSQ, Inventarul de personalitate pentru DSM-5 (PID-5A brief), Chestionarul ASSI.

Variabilele experimentale:

- + **Variabila independentă:** programul de intervenție psihologică elaborat de noi.
- + **Variabile dependente:** componentele inteligenței emoționale, stilul de atașament, stima de sine, trăsăturile de personalitate maladaptative.

Analiza rezultatelor la test atât în grupul experimental cât și în grupul de control înainte de intervenție confirmă **omogenitatea** grupului. La IE globală nu apar diferențe ($U=53.500$, $p=0.265$), iar la dimensiunea intrapersonală se observă doar o tendință în favoarea GC ($U=41.500$, $p=0.072$). Pentru înțelegerea și reglarea emoțiilor personale rezultatele sunt similare ($U=52.500$, $p=0.248$; $U=62.000$, $p=0.555$), ca și pentru dimensiunile interpersonale (toate $p>0.70$). Dezirabilitatea socială este comparabilă ($U=70.000$, $p=0.905$), iar maturitatea emoțională Friedmann nu diferă ($p=0.617$). În ceea ce privește atașamentul după rezultatele de la inventarul IPPA, doar relația cu mama distinge grupurile: GE raportează comunicare și atașament total mai mari și alienare mai mică ($p=0.026$; $p=0.022$; $p=0.028$). Relația cu tatăl este similară ($p>0.05$). La prieteni, GC indică alienare mai ridicată ($p=0.032$), restul variabilelor fiind nesemnificative ($p>0.05$). Profilul RSQ este omogen (toate $p>0.05$; ex.: RSQaS $U=123.500$, $p=0.214$; RSQaP $U=112.000$, $p=0.183$; RSQaR $p=0.482$; RSQaT $p=0.791$). Și PID-5 este aliniat între grupuri *Afect negativ* $U=55.500$, $p=0.316$; *Detașare* $U=58.000$, $p=0.371$; *Antagonism* $U=71.500$, $p=0.976$; *Dezinhibiție* $U=67.000$, $p=0.738$; *Psihoticism* $U=60.000$, $p=0.452$). În ASSI, diferențele nu se confirmă statistic (Stimă $p=0.080$; Autodeprecieri $p=0.216$; Infatuare $p=0.317$). Concluziv, GE și GC pornesc de la un nivel comparabil al competențelor emoționale,

al stilurilor de atașament și al trăsăturilor de personalitate; singurele nuanțe inițiale vizează baza maternă mai securizantă în GE și alienarea mai mare a GC față de prieteni, ceea ce întărește validitatea atribuirii schimbărilor ulterioare intervenției.

Rezultatele post intervenție psihologică la INEM: GE depășește componentele inteligenței emoționale ale celor din GC, cu efecte concentrate pe autoreglare emoțională și relaționare. La IE globală diferența este semnificativă în favoarea GE (MR=17.04 vs. 7.96; U=17.500, p=0.001). Dimensiunea intrapersonală crește semnificativ (MR=15.79 vs. 9.21; U=32.500, p=0.021), iar reglarea emoțiilor personale este superioară în GE (MR=15.96 vs. 9.04; U=30.500, p=0.015), schimbări plauzibile prin trecerea de la suprimare la reapreciere și consolidarea clarității emoționale.

Tabelul 3.1. Semnificația diferenței după testul U Mann-Whitney la INEM (GE test/retest, GC test-retest)

Variabila	GE M_retest t	GE MR	GC M_retest	GC MR	U	Z	p
Inteligență emoțională globală	6.6667	17.04	3.8333	7.96	17.5	-3.187	0.001
Intrapersonal	6.4167	15.79	4.0833	9.21	32.5	-2.316	0.021
Înțelegerea emoțiilor personale	4.5	14.04	3.5833	10.96	53.5	-1.085	0.278
Reglarea emoțiilor personale	5.6667	15.96	3.5833	9.04	30.5	-2.429	0.015
Interpersonal	6.1667	16.29	3.5	8.71	26.5	-2.645	0.008
Înțelegerea emoțiilor celorlalți	5	14.42	3.75	10.58	49	-1.35	0.177
Reglarea emoțiilor celorlalți	3.9167	15.08	2.3333	9.92	41	-1.828	0.067
Dezirabilitate socială	3.4167	13.42	2.9167	11.58	61	-0.646	0.519
Maturitate emoțională - Friedman	18.33	14.92	16.75	10.08	43	-1.691	0.091

La IE interpersonală, GE obține scoruri mai mari (MR=16.29 vs. 8.71; U=26.500, p=0.008), iar reglarea emoțiilor celorlalți arată o tendință favorabilă (fără semnificație), sugerând debutul maturizării socio-emoționale în relațiile cu egali. În schimb, înțelegerea emoțiilor celorlalți nu diferă semnificativ (U=49.000, p=0.177), indicând că recunoașterea cognitivă se modifică mai lent decât controlul răspunsului afectiv. Dezirabilitatea socială rămâne similară (U=61.000, p=0.519), ceea ce susține autenticitatea diferențelor observate. În ansamblu, **programul** a consolidat **autoreglarea** și **interacțiunea socială**, sugerând **reducerea reacțiilor disproporționate** și preferința pentru **strategii funcționale de reglare**. Comparativ post-intervenție, **maturitatea emoțională Friedman** nu diferă semnificativ între GE și GC (U = 43.000, p = 0.091), deși rangurile mai înalte în GE (MR=14.92 vs.10.08) indică o tendință favorabilă. În termenii operaționalizării scalei, aceasta sugerează impuls-control eficient, dependență afectivă redusă și adaptabilitate sporită—o rezistență la fluctuațiile afective imediate.

Rezultatele post intervenție de la testul IPPA. Funcțional, tendința este coerentă cu ideea că antrenarea gestionării reacțiilor și a reevaluării susține stabilizarea afectivă și reduce răspunsurile disproporționate, chiar dacă efectul nu atinge pragul statistic și necesită consolidare longitudinală. Analiza rezultatelor post intervenție de la IPPA demonstrează că relația cu **mama** se îmbunătățește net în GE: **crește** încrederea (MR=17.33 vs 7.67; U=14.000, p=0.001), comunicarea (MR=18.04 vs

6.96; $U=5.500$, $p<0.001$) și atașamentul total ($MR=17.79$ vs 7.21 ; $U=8.500$, $p<0.001$), în timp ce alienarea rămâne mai mare în GC ($MR=16.83$ vs 8.17 ; $U=20.000$, $p=0.003$). Creșterea încrederii și a dialogului afectiv indică acces mai bun la „baza de siguranță”, cu mai puțină defensivitate și reparații mai rapide după tensiuni. La **tată**, diferențele sunt mai temperate, dar tot în favoarea GE: comunicarea devine semnificativ mai bună ($MR=16.13$ vs 8.88 ; $U=28.500$, $p=0.012$), atașamentul total crește ($MR=15.54$ vs 9.46 ; $U=35.500$, $p=0.035$), iar alienarea rămâne mai ridicată în GC ($U=20.000$, $p=0.003$); încrederea arată doar o tendință pro-GE ($U=43.000$, $p=0.094$). Rezultatele sunt conforme literaturii de specialitate: indicii interacționali (comunicare/alienare) se modifică mai rapid, în timp ce reprezentările de încredere se consolidează după expuneri consecvent sensibile [20; 28]. Nu s-au observat diferențe la nivelul relațiilor cu prietenii, ceea ce sugerează că efectele intervenției sunt concentrate asupra relațiilor familiale. Acest lucru este consistent cu teoria atașamentului, care subliniază rolul fundamental al părinților în dezvoltarea modelelor interne de lucru [6]. Îmbunătățirile la încredere, comunicare și atașament global, concomitent cu niveluri ridicate de alienare în GC, sugerează că efectele intervenției experimentale centrate pe figura paternă au reverberat indirect asupra relației cu mama. Atunci când relația cu tatăl se securizează, climatul familial se reechilibrează, iar relația cu mama devine mai accesibilă emoțional. Programul formativ a reușit să restabilească parțial încrederea și, mai ales, comunicarea adolescent–tată, diminuând distanța percepută. Tatăl, ca figură de atașament, devine vector de reglare emoțională și de explorare securizantă. Astfel, rezultatele indică faptul că *programul formativ produce efecte sistemice asupra atașamentului adolescentului, iar îmbunătățirea relației cu tatăl are impact direct asupra relației adolescent-tată, cât și reverberații pozitive asupra relației cu mama*.

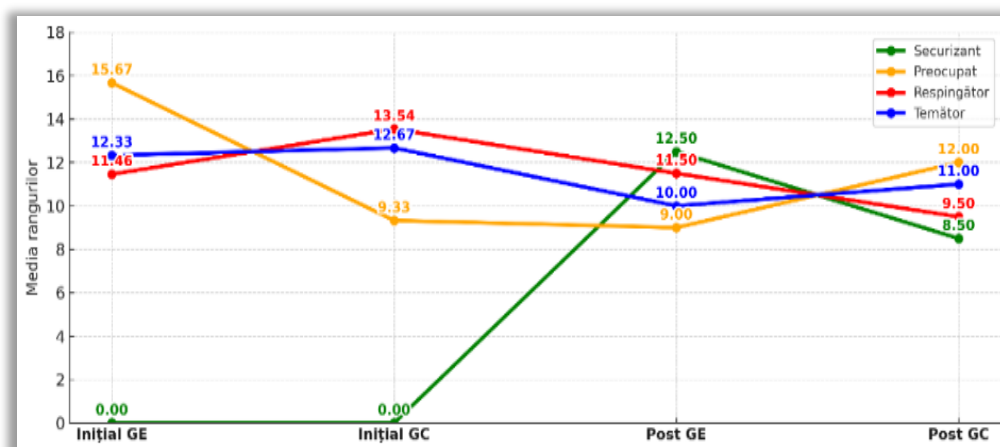

Figura 3.1. Evoluția stilurilor de atașament RSO test - retest la GE și GC

Rezultatele post intervenție la scala **RSQ** reflectate în figura 3.1. demonstrează că stilul securizant crește semnificativ doar în GE, deși la pretest nici GE, nici GC nu prezentau acest profil—indicator clar că programul a activat și consolidat un model relațional sigur. Pentru stilurile preocupat, respingător și temător diferențele rămân nesemnificative, conturând doar tendințe (ușoară diminuare a preocupării și a temătorului în GE, stabilitate la respingător). Rezultatele RSQ post intervenție indică

o reconfigurare selectivă a strategiilor de atașament în GE—creștere securizantă cu menținerea celorlalte stiluri la niveluri comparabile—în timp ce GC nu prezintă schimbări relevante.

Rezultatele post intervenție la PID-5 atestă că adolescenții din GE au înregistrat, așa cum se observă în Tabelul 3.2., **scăderi semnificative** la toate cele cinci dimensiuni maladaptative: la anxietate, detașare, antagonism, dezinhibiție, psihoticism.

Tabelul 3.2. Semnificația diferenței după testul Wilcoxon la PID-5 (GE test/retest)

Variabila	Z	p
Anxietate	-2.900	0.004
Detașare	-3.200	0.001
Antagonism	-3.000	0.003
Dezinhibiție	-2.850	0.004
Psihoticism	-3.500	<0.001

Semnificativ rezultatul mai mic în GE s-a evidențiat la psihoticism. Interpretativ, securizarea relațională dobândită în program funcționează ca “bază de siguranță”: diminuează hipervigilența și teama de respingere (afect negativ/anxietate↓), reduce retragerea socială prin rolul patern de activare/explorare, întărește controlul impulsivității (dezinhibiție↓) prin antrenarea reglării emoționale/comportamentale și protejează de distorsiuni perceptiv-cognitive (psihoticism ↓) în contextul atașamentului securizant. **PID-5:** între GE și GC, toate cele cinci dimensiuni investigate post intervenție se înregistrează scăderi, deci o reducere a vulnerabilităților de personalitate maladaptative. La scalele Anxietate și Detașare diferențele sunt semnificative ($U=28.500$, $p=0.006$, respectiv $U = 8.500$, $p < 0.001$). La scala Antagonism diferența se menține net în favoarea GE: $MR = 7.33$ comparativ cu 17.67 în GC ($U = 10.000$, $p < 0.001$). În ceea ce privește Dezinhibiția, GE a înregistrat o medie a rangurilor de 8.71 , comparativ cu 16.29 în GC, diferența fiind semnificativă ($U = 26.500$, $p = 0.006$), ceea ce sugerează o reducere importantă a trăsăturilor de gândire bizară, percepții distorsionate și comportamente neconvenționale în grupul experimental. Concluziv, programul de intervenție psihologică a produs efecte directe (↓ anxietate, antagonism, impulsivitate) și efecte sistemice (↓ detașare, psihoticism), favorizând o structură emoțional-comportamentală echilibrată și adaptare socială; cea mai mare scădere a vizat Psihoticismul, indicând reducerea gândirii bizare, a percepțiilor distorsionate și a comportamentelor dezorganizate, în acord cu literatura privind securizarea atașamentului și dezvoltarea componentelor inteligenței emoționale [1; 5; 19; 26].

Rezultatele post intervenție la ASSI. Analiza testului Wilcoxon evidențiază schimbări relevante în dimensiunile evaluate prin ASSI la adolescenții din grupul experimental între faza inițială și cea finală. **Stimă de sine:** se observă o tendință de creștere a stimei de sine ($Z = -1.800$, $p= 0.072$), fără a atinge pragul semnificației statistice. Aceasta sugerează că la adolescenții din GE începe dezvoltarea unei imagine de sine pozitive, chiar dacă schimbarea nu este încă stabilizată. **Autodeprecieri:**

rezultatele arată o scădere semnificativă a autodeprecierii ($Z = -2.600$, $p = 0.009$). Această evoluție indică o reducere a tendinței de autocritică excesivă și de raportare negativă la propria persoană, ceea ce confirmă impactul pozitiv al programului asupra dimensiunilor critice ale imaginii de sine. **Infatuare:** nu se constată schimbări semnificative ($Z = -0.100$, $p = 0.920$), ceea ce arată că nivelul tendințelor narcisice sau de supraevaluare personală a rămas stabil între test și retest.

Tabelul 3.3. Semnificația diferenței după testul Wilcoxon la ASSI (GE test/retest)

Variabila	Z	p
Stimă de sine	-1.800	0.072
Autodeprecieri	-2.600	0.009
Infatuare	-0.100	0.920

Rezultatele Wilcoxon indică faptul că intervenția a avut un impact protector asupra imaginii de sine, diminuând vulnerabilitățile asociate autocriticii și facilitând consolidarea unei percepții mai echilibrate despre sine, fără a încuraja supraevaluarea narcisică.

ASSI: între GE și GC, la scala **stimă de sine** mediile rangurilor au fost relativ apropiate între cele două grupuri (GE MR=13.25; GC MR=11.75), diferența nefiind semnificativă statistic ($U = 63.000$, $p = 0.549$); totuși, scorurile ușor mai ridicate în GE sugerează o tendință de consolidare a percepției valorii personale în rândul adolescenților care au beneficiat de program. GE arată **scădere a autodeprecierii** (GC MR= 14.50 GE MR=10.50) → efect **protector** asupra imaginii de sine. **Infatuarea** rămâne stabilă pe termen scurt (GE MR = 13.00; GC MR = 12.00).

Constatările sugerează că programul are eficiență ridicată și caracter aplicabil în contexte similare, subliniind importanța integrării intervenției centrată pe optimizarea componentelor inteligenței emoționale și reziliența atașamentului, întrucât a produs efecte pozitive și sistemice asupra dezvoltării emoționale și psihologice a adolescenților:

(1) **Efecte directe:** creșterea autoreglării emoționale, securizarea relației părinte-adolescent, reducerea trăsăturilor maladaptative;

(2) **Efecte transversale:** îmbunătățirea relației cu mama, scăderea alienării familiale;

(3) **Efecte protective:** scăderea autodeprecierii și consolidarea maturității emoționale. Astfel, programul de intervenție psihologică orientat la optimizarea componentelor inteligenței emoționale a influențat ameliorarea relațiilor cu părinții și a diminuat toate dimensiunile PID-5: scăderi semnificative în GE la anxietate, detașare, antagonism, dezinhibiție, psihoticism la adolescenți.

Definiție operațională propusă: *Securizarea relațională în adolescență reprezintă starea de previzibilitate, acceptare și disponibilitate afectivă în raport cu figurile parentale, din care decurge capacitatea adolescentului de a percepe, înțelege, utiliza și regla emoțiile în acord cu scopurile personale și contextul social; ea funcționează ca matrice de învățare emoțională, reducând vulnerabilitățile disfuncționale și consolidând reziliența.*

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Datele obținute în această lucrare confirmă faptul că inteligența emoțională este „**veriga mecanică**” prin care atașamentul influențează adaptarea socio-emoțională în adolescență: securitatea relațională → nivel IE mai crescut → profiluri PID-5 mai puțin accentuate; invers, insecuritatea → componente IE mai fragile → vulnerabilități dezadaptative crescute. Această logică legitimează titlul tezei și, simultan, justifică includerea profilărilor PID-5 și ASSI ca indicatori ai eficienței formative și ai utilității clinico-educaționale a programului propus.

Revizuirea teoretică și studiile empirice efectuate au condus la formularea următoarelor **concluzii** relevante:

1. Atașamentul și inteligența emoțională funcționează integrat: relații bazate pe încredere, comunicare și non-alienare susțin dezvoltarea IE (intrapersonală/interpersonală), iar securizarea relațională sporește autoreglarea, empatia și reziliența; dimpotrivă, insecuritatea se asociază cu afect negativ, retragere/detașare și impulsivitate.
2. Figura paternă, complementară mamei, se asociază cu **reglare emoțională** și **maturitate afectivă** superioare; **comunicarea paternă** crește **încrederea** și reduce **alienarea**, iar **atașamentul total față de tată** prezice **maturitatea emoțională**. Concomitent, relația cu **mama** beneficiază transversal (↑încredere/atașament; ↓alienare), confirmând tatăl ca **vector de securizare familială** în intervenție.
3. **Eficiența intervenției.** Post-intervenție, GE a înregistrat creșteri semnificative la IE globală, intrapersonală/interpersonală, reglarea emoțiilor personale și maturitatea emoțională (Friedmann), concomitent cu scăderi consistente la PID-5 (anxietate, detașare, antagonism, dezinhibiție, psihoticism). Efectele se sprijină pe **omogenitatea inițială GE/GC**, susținând **validitatea internă**.
4. **Rolul rețelei de egali.** Atașamentul față de prieteni se corelează cu recunoașterea emoțiilor celorlalți și cu IE globală; totuși, în intervalul studiului, schimbările robuste au fost familiale, confirmând primatul relațiilor parentale în recalibrarea modelelor interne de lucru în adolescență.
5. **Imaginea de sine.** Intervenția a diminuat autodeprecierea și a indus o tendință de creștere a stimei de sine, fără inflație narcisică (infatuarea a rămas stabilă), sugerând stabilizare identitară și o autoevaluare mai realistă, în acord cu maturizarea emoțională.
6. **Sinteză conceptuală.** Convergența INEM–IPPA–RSQ indică interdependența dintre dezvoltarea competențelor IE și securizarea atașamentului: abilitățile emoționale catalizează schimbarea, iar stilul securizant o stabilizează și o amplifică—fiecare potențându-l pe celălalt.
7. **Limitări și generalizare.** Dimensiunea eșantionului formativ, specificitatea contextului (regional), preponderența auto-raportărilor și fereastra scurtă de follow-up atenuează generalizabilitatea externă; sunt necesare aplicări multicentrice și urmăriri longitudinale pentru testarea durabilității efectelor.

Recomandări. Rezultatele susțin integrarea intervențiilor patern-centrate în rețeaua educațională și comunitară. La nivel macro: includerea educației socio-emoționale în curriculum, protocoale de screening și trimitere, parteneriate școală–familie–servicii și finanțări pentru studii multicentrice longitudinale, concomitent cu formarea cadrelor/consilierilor în competențe emoționale și managementul riscului. La nivel mezo și micro: programe integrate de consiliere școlară și familială (psihoeeducație, mentalizare, restructurare cognitivă, mindfulness, psihodramă) pe diade adolescent–tată/mamă, personalizate după stilul de atașament (preocupat/anxios: reducerea hiperactivării; respingător/evitant: apropiere gradată, empatie; temător/dezorganizat: stabilizare, coerență, reducerea ambivalenței). Formativ: consolidarea pregătirii specialiștilor și ghiduri metodologice pentru școli/servicii.

BIBLIOGRAFIE

1. AINSWORTH, M.D.S., BLEHAR, M., WATERS, E., WALL, S. *Patterns of attachment: A psychological study of the Strange Situation*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1978. 391 p. ISBN 0898594618, 978-0898594614. Disponibil la: <https://doi.org/10.4324/9781315802428>
2. ARMSDEN, G. C., GREENBERG, M. T. *The Inventory of Parent and Peer Attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence*. Journal of Youth and Adolescence, 1987, vol. 16, nr. 5, pp. 427–454. ISSN 0047-2891, eISSN 1573-6601. Disponibil: <https://doi.org/10.1007/BF02202939>
3. BAR-ON, R. *The Emotional Quotient Inventory (EQ-i): A test of emotional intelligence*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems, Inc., 1997, 216 p.
4. BARTHOLOMEW, K., HOROWITZ, L.M. *Attachment styles among young adults: a test of a four-category model*. Journal of Personality and Social Psychology, 1991, vol. 61, nr. 2, pp. 226–244. ISSN 0022-3514, eISSN 1939-1315. Disponibil: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.61.2.226>
5. BOWLBY, J. *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. New York: Basic Books, 1988. 205 p. ISBN 0465075975, 9780465075973.
6. CASSIDY, J. CASSIDY, J., SHAVER, P. R. (Eds.). (2016). *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (3rd ed.). Guilford Press, ISBN 978-1462525294. 1068 p. Disponibil: <https://doi.org/10.1002/imhj.21730>.
7. CIOBANU, I., TOLSTAIA, S. *The psychological profile of adolescents with different types of attachment to their parents*, In: Annals of University of Craiova, Psychology – Pedagogy, 2022, vol. 44, nr. 2, pp.162–172. ISSN 2668-6678. Disponibil: <https://doi.org/10.52846/AUCPP.2022.2.13> .
8. CONSTANTIN, T. *Stiluri de atașament în relațiile de cuplu*. Elaborarea și validarea unui instrument psihologic de evaluare (testul ASSI). Iași: Editura Performantica, 2005. Scorare electronică disponibilă pe platforma: <https://www.psihoprofile.ro>
9. CONSTANTIN, T., NICUȚĂ, E. G., GRĂDINARU, D. *Psychometric properties of the Personality Inventory for DSM-5 in a Romanian community sample*. Journal of Evidence-Based Psychotherapies, 2021, vo. 21, nr. 1, pp.3-20. Disponibil: <https://doi.org/10.24193/jebp.2021.1.1>
10. CONSTANTIN, T. *Emotional Intelligence Questionnaire (Chestionarul INteligenței EMoționale – INEM) and its psychometric characteristics* (manuscris) [online]. 2022. [citat 13.12.2025]. Disponibil: <https://www.psihoprofile.ro/Content/Questionnaires/1/41/Detailipentru cercetareINEMv42025.pdf>
11. FRIEDMANN – *Scala de maturitate emoțională* [Chestionar psihologic]. Disponibil: <https://profesiablog.wordpress.com/2016/04/07/chestionarul-friedmann-al-inteligentei-emotionale/>

12. GARDNER, H. *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books, 1983. 440 p. ISBN 978-0465025084. Disponibil: <https://doi.org/10.2307/3324560>
13. GOLEMAN, D. *Inteligența emoțională*. București: Editura Curtea Veche, 1995, reeditată 2005, 432 p. ISBN 978-973-669-520-9.
14. GROTEVANT, H. D. *Adolescent development in family contexts*. In: DAMON, W., EISENBERG, N., eds. *Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development*. 5th ed.. Vol. 3. New York: Wiley, 1998, pp. 1097–1149. ISBN 978-0471349815.
15. KERNS, K. A., BRUMARIU, L. E. (2014). *Is insecure parent-child attachment a risk factor for the development of anxiety in childhood or adolescence?* In: *Child Development Perspectives*. 2014, vol. 8, nr. 1, pp.12–17. ISSN 1750-8592. Disponibil: <https://doi.org/10.1111/cdep.12054>
16. LEFCOURT, H.M. *Locus of control. Current Trends in Theory and Research*. 2nd ed. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum. Associates, 1982. 268 p. ISBN 978-0898592221. Diponibil: <https://doi.org/10.4324/9781315798813>
17. LOSÎI, E. *Inteligența emoțională și activitatea profesională*. In: *Psihologie. Revistă științifico-practică*. 2009, nr. 2, pp. 43–48. ISSN 1857-2502; e-ISSN 2537-6276. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/articol_Losii-43-48.pdf
18. MAIN, M., SOLOMON, J. *Procedures for identifying infants as disorganized/disoriented during the Ainsworth strange situation*. In: M. T. GREENBERG; D. CICCHETTI; E. M. CUMMINGS eds. *Attachment in the preschool years: Theory, research, and intervention*. Chicago, IL: University of Chicago Press, 1990, pp. 121–160. ISBN 0-226-30629-1.
19. MAYER, J. D., SALOVEY, P. *What is emotional intelligence?* In: P. Salovey & D. J. Sluyter (Eds.), *Emotional development and emotional intelligence: Educational implications*. New York: Basic Books, 1997, p. 3–31. ISBN 978-0465095872.
20. MIKULINCER, M., SHAVER, P. R. *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. New York: Guilford Press, 2007, 578 p. ISBN 978-1-59385-457-7.
21. NASTAS, D., ZAHARIA, D. V. *Îndreptățirea academică excesivă și carențele morale în contexte universitare*. In: C. MĂIREAN, A. MAFTEI, eds. *Psihologia moralității. Repere teoretice și implicații practice în condiții adverse de viață*. Iași: Polirom, 2024, pp. 335–348. ISBN 978-973-46-9947-6.
22. OLĂRESCU, V., DICU, A. *Particularități ale tulburărilor de personalitate la preadolescenții care provin din familiile divorțate*. In: *Revista de Psihologie*. 2024, vol. 70, art.1, pp.5-16. ISSN 0034-8759, eISSN 2344-4665. Disponibil: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewById/1938304>
23. ORTH, U., ROBINS, R. W. *The development of self-esteem*. În *Current Directions in Psychological Science*. 2014, vol. 23, art. 5, pp.381–387. ISSN 0963-7214, eISSN 1467-8721. Disponibil: <https://doi.org/10.1177/0963721414547414>
24. PAYNE, W. L. *A Study of Emotion: Developing Emotional Intelligence; Self-Integration; Relating to Fear, Pain and Desire*. The Union for Experimenting Colleges and Universities, Cincinnati, OH, 1985. 498 p.
25. PERJAN, C. *Influența relațiilor famililale asupra dezvoltării sferei afective la copii ca factor al securității psihologice*. In: *Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului: materialele conferinței științifice internaționale cu participare internațională, Seria 23, vol. 1*. Chișinău: C.E.-P. UPS „Ion Creangă”, 2021, pp. 38–42. ISBN 978-9975-46-560-1.
26. PĂTRAȘCU A. *Explorarea relației dintre inteligența emoțională și trăsăturile de personalitate maladaptative la adolescenți*. In: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, Academia de Științe a Moldovei. Categoria B, 2025, vol. 79, nr. 4, ISSN 1857-0461 , ISSN e 2587-3687.

27. SALOVEY, P., MAYER, J.D. *Emotional Intelligence in Imagination, Cognition and Personality*. 1990 vol. 9, nr. 3, pp. 185–211. ISSN 0276-2366, eISSN 1541-4477. <https://doi.org/10.2190/DUGG-P24E-52WK-6CDG>
28. SAVCA, L. *Dezvoltarea inteligenței emoționale – pilon în formarea personalității contemporane*. In: Dimensiuni contemporane în formarea personalității copilului și adolescentului: materialele Conferinței naționale științifico-practice cu participare internațională a psihologilor, ediția a X-a. Chișinău: Centrul Psiho-Socio-Pedagogic al DGETS, 2014, pp. 23–28. ISBN 978-9975-58-019-9.
29. SAVCA, L., PĂTRAȘCU, A. *Inteligența emoțională - promotor în valorificarea stării de bine la adolescenți*, Conferința națională cu participare internațională VALORIFICAREA STĂRII DE BINE ÎN SISTEMUL EDUCAȚIONAL OPORTUNITĂȚI ȘI PERSPECTIVE, 15 mai 2025, pp. 146-155, ISBN 978-9975-48-309-4. ISBN 978-9975-48-310-0 (PDF)
Disponibil: https://conferinte.stiu.md/sites/default/files/evenimente/program_0.pdf
30. SCRIPCARU Gh., PIROZYNSKI T., BOIȘTEANU P. *Atașamentul și proiecția sa comportamentală*. Iași: PsihOmnia, 1998. 205 p. ISBN 973-98021-7-6.
31. UNGAR, M., LIEBENBERG, L. *Assessing resilience across cultures using mixed methods: Construction of the Child and Youth Resilience Measure*. Journal of Mixed Methods Research, vol. 5, no. 2, pp. 126–149. Disponibil la: <https://doi.org/10.1177/1558689811400607>
32. ZEANAH, C. H., SMYKE, A. T., KOGA, S. F., CARLSON, E., THE BEIP CORE GROUP. *Attachment in institutionalized and community children in Romania*. Child Development, 2005, vol. 76, no. 5, pp. 1015–1028. ISSN 0009-3920, e-ISSN 1467-8624. Disponibil: <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2005.00894.x>

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE LA TEMA TEZEI a drd. PĂTRAȘCU Alina

I. LUCRĂRI PUBLICATE ÎN REVISTE CATEGORIA B: în țară 4, peste hotare – 0

1. PĂTRAȘCU A. *Ego structure in the institutionalized adolescents* In: Psihologie: Revista Științifico-Practică. Categoria B, 2020, Vol.36, No. 1-2, pp. 23–28. ISSN: 2537-6276. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/107778
2. PĂTRAȘCU A. *Explorarea relației dintre inteligența emoțională și trăsăturile de personalitate maladaptative la adolescenți*. În revista "AKADEMOS" a Academiei de științe a Moldovei, nr. 4, (vol. 79) 2025, pp. Categoria B ISSN1857-0461; E ISSN 2587-3687 <https://doi.org/10.52673/18570461>
3. SAVCA L., PĂTRAȘCU A. *Manifestarea stilului de atașament la adolescenți*. În: Studia Universitatis Moldaviae, revista USM Categoria B nr.4 (vol. 184), 2025. ISSN 1814-3199 | E-ISSN 2345-1017.
4. PĂTRAȘCU A. *Reziliența atașamentului insecurizant prin optimizarea componentelor inteligenței emoționale*. In: Psihologie: Revista Științifico-Practică. Categoria B, 2025, Vol.47, No.2, pp.10-19 ISSN: 2537-6276. eISSN ISSN E 2537-6276.

II. ARTICOLE PUBLICATE ÎN LUCRĂRILE CONFERINȚELOR ȘTIINȚIFICE INTERNAȚIONALE ȘI NAȚIONALE CU PARTICIPARE INTERNAȚIONALĂ - în țară – 5; peste hotare - 9;

1. SAVCA L., PĂTRAȘCU A. *Inteligența emoțională la adolescenții din familii monoparentale și din familii complete*. în Probleme actuale ale științelor umanistice. Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor. Vol.18, Partea 4, 1 ianuarie 2019, Chișinău: Tipogr. UPS "Ion Creangă", pp.64-77. ISBN 978-9975-46-235-8. CZU 37.015.3 https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/64-77_3.pdf
2. SAVCA L., PĂTRAȘCU (State), A. *Efectele tipului de atașament asupra comportamentului la*

- adolescenți. Psihologia în mileniul III – provocări și soluții, Vol.1, 2020, Conferința "Psihologia în mileniul III – Provocări și Soluții", Bălți, Moldova, 25-26 octombrie 2019 https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/115-120_20.pdf CZU [159.922.8:159.942.3]
3. PĂTRAȘCU, A. *Effects of therapeutic interventions in the socio-emotional profile of adolescent coming from single-parent families* In: All together for mental health: trauma and its prices for humanity, 12-15 octombrie 2023, Chișinău. 2023, CZU: 159.922.8+37.015.3, pp. 62-62 ISSN 2734 – 7443. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/196367
4. PĂTRAȘCU, A. *Rezonanța intervenției terapeutice în profilul socio-emoțional al adolescenților proveniți din familii monoparentale*. 2024, Vol. 1 pp.36-51: Științe sociale și comportamentale, CZU: 159.922.8+159.942, DOI: 10.46727/c.v1.21-22-03-2024, <http://dir.upsc.md:8080/xmlui/handle/123456789/6709>
5. SAVCA L., PĂTRAȘCU A. *Inteligența emoțională - promotor în valorificarea stării de bine la adolescenți*, Conferința națională cu participare internațională VALORIFICAREA STĂRII DE BINE ÎN SISTEMUL EDUCAȚIONAL OPORTUNITĂȚI ȘI PERSPECTIVE, 15 mai 2025, pp. 146-155, ISBN 978-9975-48-309-4. ISBN 978-9975-48-310-0 (PDF)
6. PĂTRAȘCU, A. *Reglarea emoțiilor la adolescenții cu atașament insecurizant*. In: Asistența psihologică la etapa contemporană: realități și perspective. Conferința științifică cu participare internațională „Asistența psihologică la etapa contemporană: realități și perspective”, ediția a VI-a, 2025. https://www.upa.ro/wp-content/uploads/2025/10/Program-conferinta-Octombrie-2025_USARB.pdf
7. PĂTRAȘCU, A. *Oedipian reflection in romantic attachment of the adolescent*, Cel de-al XXV-lea Congres SNPCAR și a 47-a Conferință Națională de Neurologie, Psihiatrie și Profesii Asociale Copii și Adolescenți din România; Revista de Neurologie Și Psihiatrie a Copilului și Adolescentului în România, Nr.1, ISSN 3044-8956, ISSN-L 2068-8040 (on-line), pp.25-43, https://snpcar.ro/en/numarul-1-2025/#dearflip-df_4607/3/
8. PĂTRAȘCU (State) A. *The relation between emotional intelligence and adolescent attachment style - Comparative study*, Open Access Library Journal, Vol. 12, No.5 Scientific Reserch An Academic Publisher ISSN:2333-9705, EISSN 2333-9721 **Impact Factor: 1.18**; DOI: [10.4236/oalib.1113489](https://doi.org/10.4236/oalib.1113489) <https://www.scirp.org/journal/paperinformation?paperid=142919>
9. PĂTRAȘCU, A. *The particularities of emotional intelligence development in adolescents from monoparental families - Comparative study*, 2025, Open Access Library Journal, Vol. 12, No.7, pp.1-8, 2025, Scientific Reserch An Academic Publisher ISSN:2333-9705, EISSN 2333-9721 DOI: [10.4236/oalib.1113488](https://doi.org/10.4236/oalib.1113488) <https://www.scirp.org/journal/paperinformation?paperid=143928>
10. PĂTRAȘCU, A. *The influence of institutionalization in the structure of the ego in romanian adolescents - comparative study* (ID 2469), e-poster, 21 st WPA CONGRESS OF PSYCHIATRY, 18-21 october 2021 <https://cslide.ctimeetingtech.com/wcp21/attendee/eposter/poster/2469?q=Alina+Patrascu>
11. PĂTRAȘCU (State), A. *Importanța atașamentului față de figura paternă în dezvoltarea inteligenței emoționale în adolescență*. În: Calitatea vieții – ABORDĂRI MULTIDISCIPLINARE, Lucrările științifice ale Conferinței A.P.A.R., ISBN 978-606-95471-1-3. pp.294-318.
12. PĂTRAȘCU A. *Map of affective and personality vulnerabilities in emotionally immature adolescents*. In: Acta Psychologica, Manuscript Number: ACTPSY-D-25-06967. Reference:24279
13. PĂTRAȘCU ALINA, *The benefits of psychodrama in attachment resilience in emotionally immature adolescents*, World Journal of Medicine and Health Care, **Impact Factor 1.25**, ISSN: 3065-5145. <https://doi.org/10.63620/MKWJMHHC.2025>.
14. PĂTRAȘCU (State), A. (2025), *Ghid Orientativ de Sănătate Mintală*. Vol. 1. CUPLUL – “amprenta fatalismului” - editura A.P.A.R., Brașov, 2025, ISBN 978-606-94571-0-6 159.9, 234 p.

ADNOTARE

PĂTRAȘCU Alina, Dezvoltarea inteligenței emoționale la adolescenții cu diferite tipuri de atașament **Teză de doctor în psihologie, Chișinău, 2026**

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 331 titluri, 5 anexe, 139 de pagini de text de bază, 34 de figuri și 16 tabele.

Cuvinte cheie: adolescență, inteligență emoțională, atașament, trăsături de personalitate maladaptative, stimă de sine.

Domeniu de studiu: Psihologia dezvoltării

Scopul cercetării rezidă în studierea teoretică și aplicativă a inteligenței emoționale și a atașamentului, stabilirea interdependenței dintre ele în funcție de factorii socio-demografici și personali, și elaborarea, implementarea și valorificarea programului de intervenție psihologică orientat la optimizarea componentelor inteligenței emoționale și reziliența atașamentului insecurizant.

Obiectivele cercetării vizează analiza literaturii de specialitate privind inteligența emoțională și atașamentul; investigarea inteligenței emoționale și tipului de atașament în funcție de variabilele socio-demografice și personale; explorarea interdependenței dintre ele cu trăsăturile de personalitate maladaptative și stima de sine; elaborarea, implementarea și valorificarea programului de intervenție psihologică, centrat pe optimizarea componentelor inteligenței emoționale și reziliența atașamentului insecurizant.

Noutatea și originalitatea științifică Cercetarea actuală realizează pentru prima dată în Moldova și România o sinteză complexă prin integrarea triadei: *tip de Atașament, Inteligență emoțională, Trăsături de personalitate maladaptative* la adolescenți, cu seturi de instrumente psihometrice etalonate pe populația românească și verificarea intervențiilor orientate spre reziliența atașamentului, astfel de studii fiind limitate la cercetări în diade, introducând în literatura de specialitate un demers patern-central asupra rezilienței atașamentului și un program de optimizare a componentelor inteligenței emoționale prin terapia integrativă și psihodramă. Studiul a conturat profilul psihologic al adolescentului cu diferite stiluri de atașament. Un **element inovativ major** îl reprezintă **valorificarea figurii paterne**, ca *puternic predictor al reglării emoțiilor și al maturității emoționale*, planul de intervenție fiind unul patern-central, cu perspective psihologice complexe (psihanalitic, integrativ, sistemic, cognitiv-comportamental), pentru dezvoltarea componentelor inteligenței emoționale, variabile responsabile de profilul de personalitatea al adolescenților, care poate fi utilizat în procesul educativ, cu efect benefic asupra maturizării emoționale, creșterii stimei de sine și asupra prevenirii cristalizării trăsăturilor de personalitate maladaptative. Rezultatele studiului validează eficacitatea programului de intervenție psihologic multidimensional, demonstrând eficiența acestuia în redicerea trăsăturilor de personalitate maladaptative formate în baza atașamentului insecurizant, contribuind astfel la extinderea cunoștințelor teoretice și la dezvoltarea de soluții practice adaptate acestei categorii vulnerabile de adolescenți.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea problemei științifice importante au relevat interdependența dintre tipul de atașament, trăsăturile de personalitate maladaptative și nivelul de dezvoltare a inteligenței emoționale la adolescenți, oferind o perspectivă complexă asupra influenței factorilor psihologici, socio-demografici și familiali. Sunt identificați atât **predictorii de risc:** atașamentul insecurizant, structurile familiale vulnerabile și stima de sine scăzută, care creează dificultăți în dezvoltarea inteligenței emoționale, cât și **resursele protective:** atașamentul securizant, suportul parental care favorizează autoreglarea și dezvoltarea maturității emoționale. Rezultatele cercetării au confirmat ideea că stilul de atașament securizant sprijină autoreglarea și empatia, în timp ce insecuritatea relațională crește vulnerabilitatea emoțională. Cercetarea a relevat că insecuritatea relațională corelează cu instabilitatea emoțională, detașarea și dificultățile de adaptare socială, în timp ce securitatea relațională favorizează reziliența și bunăstarea psihologică.

Semnificația teoretică: constă în contribuția adusă la extinderea cunoștințelor teoretice existente privind interacțiunea dintre **stilurile de atașament și inteligența emoțională** la adolescenți a autorilor de peste hotare; la elaborarea unui cadru integrativ al relației Atașament– Inteligență Emoțională–Trăsături de personalitate maladaptative la adolescenți, includerea conceptelor ca „atașament insecurizant”, „reziliența atașamentului” și operaționalizarea indicatorilor „plasticității relaționale”(Încredere/ Comunicare/Alienării).

Valoarea aplicativă a lucrării constă în elaborarea, implementarea și validarea programului de intervenție psihologică destinat optimizării componentelor IE prin elemente de terapie integrativă și psihodramă, ce a contribuit la diminuarea trăsăturilor maladaptative și la reziliența atașamentului insecurizant la adolescenți

Implementarea rezultatelor științifice au fost validate prin **18 publicații** științifice dintre care **4** articole sunt publicate în reviste științifice de profil, **categoria B**, și **14 articole** la conferințe naționale cu participare internațională din Republica Moldova și România și sesiuni academice, organizate de Școala Doctorală din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, în cadrul proiectelor de cercetare științifică, în procesul de supervizare a specialiștilor în domeniul psihologiei.

ANNOTATION

PĂTRAȘCU Alina, The Development of Emotional Intelligence in Adolescents with Different Types of Attachment, PhD Thesis in Psychology, Chișinău, 2026

Structure of the thesis: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 331 titles, 5 appendices, 139 pages of core text, 34 figures and 16 tables.

Keywords: adolescence, emotional intelligence, attachment, maladaptive personality traits, self-esteem.

Field of study: Developmental psychology

The purpose of the thesis lies in the theoretical and applied study of emotional intelligence and attachment, establishing the interdependence between them depending on socio-demographic and personal factors, and developing, implementing and capitalizing on the psychological intervention program aimed at optimizing the components of emotional intelligence and resilience to insecure attachment.

The objectives of the research aim to analyze the specialized literature on emotional intelligence and attachment; investigation of emotional intelligence and attachment type according to socio-demographic and personal variables; exploration of the interdependence between them with maladaptive personality traits and self-esteem; development, implementation and valorization of the psychological intervention program, focused on optimizing the components of emotional intelligence and the resilience of insecure attachment.

Innovative aspects, scientific originality and research value. The current research achieves for the first time in Moldova and Romania a complex synthesis by integrating the triad: *Attachment type, Emotional intelligence, Maladaptive personality traits* in adolescents, with sets of psychometric instruments calibrated on the Romanian population and verification of interventions oriented on attachment resilience, such studies being limited to research in dyads, introducing into the specialized literature a father-centered approach on attachment resilience and a program for optimizing the components of emotional intelligence through integrative therapy and psychodrama. The study outlined the psychological profile of the adolescent with different attachment styles. A major innovative element is the *valorization of the paternal figure*, as a *strong predictor of emotion regulation and emotional maturity*, the intervention plan being a paternal-centric one, with complex psychological perspectives (psychoanalytic, integrative, systemic, cognitive-behavioral), for the development of the components of IE, variables responsible for the personality profile of adolescents, which can be used, in the educational process, with a beneficial effect on emotional maturation, increasing self-esteem and preventing the crystallization of maladaptive personality traits. The results validate the effectiveness of the multidimensional psychological intervention program, demonstrating its efficiency in reducing maladaptive personality traits formed on the basis of insecure attachment, thus contributing to the expansion of theoretical knowledge and the development of practical solutions adapted to this vulnerable category of adolescents.

The results obtained revealed the interdependence between the type of attachment, maladaptive personality traits and the level of development of emotional intelligence in adolescents, offering a complex perspective on the influence of psychological, socio-demographic and family factors. Both risk predictors are identified: insecure attachment, vulnerable family structures and low self-esteem, which create difficulties in the development of emotional intelligence, as well as protective resources: secure attachment, parental support which favor self-regulation and the development of emotional maturity. The research results confirmed the idea that indicates that the secure attachment style supports self-regulation and empathy, while relational insecurity increases emotional vulnerability. The research revealed that relational insecurity correlates with emotional instability, detachment and difficulties in social adaptation, while relational security favors resilience and psychological well-being, contributing to solving an important scientific problem in the respective field.

Theoretical significance consists in the contribution made to the expansion of existing theoretical knowledge regarding the interaction between attachment styles and IE in adolescents by authors from abroad; to the development of an integrative framework of the Attachment–Emotional Intelligence–Maladaptive personality traits relationships in adolescents, including concepts such as “insecure attachment”, “attachment resilience” and the operationalization of “relational plasticity” (Trust/Communication/Alienation variation).

The applied value of the work consists in the development, implementation and validation of the psychological intervention program aimed at optimizing the components of emotional intelligence through elements of integrative therapy and psychodrama, which contributed to the reduction of maladaptive personality traits and the resilience of insecure attachment in adolescents.

The implementation of scientific results was validated through 18 scientific publications, of which 4 works are published in specialized scientific journals, category B, and 18 articles at national conferences with international participation from the Republic of Moldova and Romania and academic sessions, organized by the Doctoral School of the "Ion Creangă" State Pedagogical University in Chisinau, within scientific research projects, in the process of supervising specialists in the field of psychology.

PĂTRAȘCU ALINA

**DEZVOLTAREA INTELIGENȚEI EMOTIIONALE LA ADOLESCENȚII CU
DIFERITE TIPURI DE ATAȘAMENT**

Specialitatea științifică: 511.02. Psihologia dezvoltării și psihologia educațională

Rezumatul tezei de doctor în psihologie

Aprobat spre tipar: 18.12.2025

Hârtie offset. Tipar offset.

Coli de tipar: 1.5

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj ex. 25

Comanda nr. 39

Tipografia „Pulsul Pieței” din Chișinău, str. Gh. Iablocikin, nr. 5, MD 2069